

QAANAAQ

**Meeqqat Illersuisuata
angalanerminit nalunaarusiaa**

QAANAAQ, JUUNI 2018

Meeqqat Pisinnaatitaaffiik Sullissivik

QAANAAQ

**Meeqqat Illersuisuata
angalanerminit nalunaarusiaa**

QAANAAQ, JUUNI 2018

Meeqqat Pisinnaatitaaffiik Sullissivik

Meeqqat inuuneq meeqqat nammineerlutik oqaasertalerlugu oqaluttuaat

ANGERLARSIMAFFIK ILUARSUNNARTOQ SUUA?

Iluarsunnartoq,
imigassartorfiunngitsaq.
Aningaasanoortoqanngitsaq.
Toqqissisimanartoq.
Nukappiaraq

Nereqatigiittoqartarluni.
Toqqissisimasumik
najugaqatigiilluni. Imminnut
iluamik pissusilersorfigaluni.
Nukappiaraq

Sumiiffik, isuman-
nanngitsumiiffiusinnaasoq.
Nukappiaraq

ILLIT AALAJANGIISUUSINNAAGUIT, TAAVA SUNA ALLAANERUTIKKUSUSSAGALUARPIUK?

Pinguartarferu-
jussuaqalissasoq.
Arsaattarfittaarnissarput.
Nukappiaraq

Imigassamik
pujortagassamillu tuniniaaneq
inerteqqutinngortissagaluarpara
*Meeqqap suaassusaa
ilisimatitsissutigineqanngilaq*

Uanga aalajangiisuussaguma ataatanni
najugaqassagaluarpunga
Meeqqap suaassusaa ilisimatitsissutigineqanngilaq

INERSIMASUT MEEQQAMINNIK PAARINNILLUASSAGUNIK TAAVA QANOQ ILIUSSAPPAT?

Meeqqatik
killilersussavaat
Nivarsiararaq

Meeraq ikorfartorlugulu
ikiussavaat. Ulloq unnuarlu
imertarunnaassapput.
Nukappiaraq

Aningaasanoortarunnaarlutik
iluamik perorsaassapput.
Nukappiaraq

SIULEQUT

Meeqqat illersuisuat aamma Meeqqat pillugit Siunnersuisoqatigiit pillugit Inatsisartut inatsisaat nr. 11, 22. november 2011-meersumi § 8, imm. 1, nr. 4 naapertorlugu NP-ni Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiisummi aalajangersakkat siunertallu malillugit Meeqqat Illersuisuattut pisussaaffigaara Kalaallit Nunaanni meeqqat inuunermi atugaat nalilersuiffigisassallugit.

Tassunga tunngatillugu 6. maj-imiit 11. juni 2018 tungaanut Qaanaamiissimavunga meeqqat inuunermi atugarisaat pillugit meeqqat inuusuttullu oqaloqatigiartorlugit.

Qaanaami meeqqat nalinginnaasumik inoorusussuseqarlutik inuiaqatigiinnilu nukittuunik naleqartitaqarfiusumi peroriartortarput. Ajornartorsiortunik kivitseqataanissamat Qaanaami nukissaqarluar-toqaqaaq.

Angalanermi aamma paasinarsivoq Qaanaami meeraqartoq atugarliortunik pisinnaatitaaffitik malillugit ikiorneqarnatillu ikorfartorneqanngitsunik.

Meeqqat inersimasullu ernummatiminnik oqaaseqarnerat malillugu meeqqat tunngaviumik pisinnaatitaaffii malineqanngillat. Meeqqallu Illersuisuattut matumuuna meeqqat oqaasii misilittagaallu una nalunaarussiaq aqqutigalugu saqqummiussussavakka.

Nalunaarussiaq inersimasunut politikernullu akisussaasunut saaffiginnittuuvog, taamaalluni meeqqat inuunermi pitsaasumik toqqammaveqarnissaat qulakkeerniarneqassamat.

Nalunaarussiaq nakkutilliinerunngilaq aalajangiiffiunanilu, kisiannili meeqqat qanoq innerat pillugu meeqqat, angajoqqaat, inersimasut allat sullissisullu oqariartuutaannik oqaluttuaannillu katersorneqarsimasunik nalunaarussiaavoq.

MIO politikkeqarpoq kinaassusilersuisussaanginnermik, taamaatumik nalunaarussiaami innunat ataasiakkaanut tunngasunik paasisutissartaqanngilaq. Ilaannili suliat ingerlateqqinneqarnissaat pisari-aqaraangata pisortanut susassaartunut ingerlateqqinneqartarsimapput.

MIO Qaanaamukartussanngormat Qaanaarmiunit neriulluarnarnerarlugu nalunaarfigineqartaqisoq oqaatigisariaqarpara. Tamatummi soqutiginninnermik suleqatiginnikkusunnermillu misigitinneqaaqagut. Sumulluunniillu pigaluaangatta inussiarnersumik tikillu-aqqusaaqagut.

Siullertut pingaarnertullu Qaanaarmiunut immikkut qujarusuppunga: Meeqqat tamaasa, angajoqqaat, inersimasut, atorfillit politikernullu oqaloqatigisimasagut ilanngullugit qujaffigaakka.

Angalaneq sioqqullugu, angalanermi angalanerullu kingorna MIO-mut tapersersuisunut qujarusuppunga.

Iluunngarlunga neriutigaara Qaanaarmiut meeqqat qanoq iliuseqarfigineqarnissaannut nammineq oqaasii innersussutaallu politikernit akisussaassunit tigulluarneqarumaartut.

Asannittumik inuullaqqusillunga

Aviaja Egede Lynge
Meeqqat Illersuisuat

Qaanaaq

MEEQQAT ILLERSUISUATA ANGALANERMINIT NALUNAARUSIAA, QAANAQ, JUUNI 2018

SAQQUMMERSITSISOO MIO- Meeqqat Pisinnaatitaaffiinut Sullissivik, Postboks 1290, Issortarfimmut 1B, 3900 Nuuk, Kalaallit Nunaat, www.mio.gl

SAQQUMMERPOQ Oktobari 2018

ALLATTOQ Meeqqat Illersuisuat Aviâja Egede Lynge, MIO'p allatseqarfia

ILIOQQARNERA Nuisi grafik

ASSIT MIO

IMARISAI

AALLAQQAASIUT	9
Meeqqat Illersuisuata sunniuteqarfissai suliassaalu	9
NP Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaannut tunngatillugu Kalaallit Nunaata pisussaaffii	9
IMAQARNILIAQ	10
Naleqartitat nukittuut Qaanaamilu ataqatigiilluarneq – aammali meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit pitsanngorsaaniisaq pisariaqartinneqaaq	10
NP MEEQQAT PISINNAATITA AFFII PILLUGIT ISUMAQATIGI ISSUTAAT	12
TUNNGAVIUSUMIK PAASISSUTISSAT PERIUTSILLU	13
Meeqqat Pisinnaatitaaffiinnut tunngasunik ilaqutariinnut sammisaqartitsineq	16
Innuttaasut saaffiginnissutaat	19
Nalunaaruteqartussaataaneq inuillu kinaassusaannik isertuussineq	20
MIO'P MEEQQANUT ISIGINNERIAASIA	21
NP MEEQQAT PISINNAATITA AFFII PILLUGIT ISUMAQATIGI ISSUTAAT AALLAAVIGALUGU MEEQQAT ILLERSUISUATA NALILIINERA 22	
NP-artikeli 3, 12, 20, 25 aamma 30: Angajoqqaanngitsut ikiorneqarnissaminut pisinnaatitaaffiat	24
NP-artikeli 34: Meeqqat kinguaassiutitigut kanngutsaatsuliorfigineqarnissaminut illersorneqarnissaminut pisinnaatitaaffiat	25
NP-artikeli 33: Imigassamut hashimullu illersorneqarnissaminut meeqqap pisinnaatitaaffia	26
NP-artikeli 3, 26 aamma 39: Inuuniarnikkut patajaatsuunissaminut ikiorneqarnissaminullu meeqqap pisinnaatitaaffia	29
NP-artikeli 6, 24, 27: Meeqqap peqqissuunissaminik pisinnaatitaaffeqarnera naammaginarumillu inooriaaseqarnissaa	32
NP-artikeli 31: Meeqqap sunngiffeqarnissaminut, eqqissisimaarnissaminut pinnguarnissaminullu pisinnaatitaaffii	34
NP-artikeli 28 aamma 29: Meeqqap ineriartornissaminut ilinniagaqarnissaminullu pisinnaatitaaffeqarnera	35
NP-artikeli 5 aamma 18: Angajoqqaat akisussaaffiat perorsaanerlu	36
NP-artikeli 19: Timikkut tarnikkullu annersarneqarnissamut naalliutsinneqarnissamullu meeqqap illersorneqarnissaminut pisinnaatitaaffia 38	
Tamakkiisumik/Nalinginnaasumik innersuussutit	40

AALLAQQAASIUT

Meeqqat Illersuisuata sunniuteqarfissai suliassaalu

Meeqqat Illersuisuat MIO'lu Kalaallit Nunaanni immikkut pisussaa-titaaffeqarput meeqqat atugarisaannik alaatsinaannissaminnut meeqqallu pisinnaatitaaffiisa malinneqarnissaannut qulakkeerin-ninnissaminnut. Inatsitigut atugarititaasunullu naapertuuttumik NP Meeqqat pillugit isumaqatigiissut naapertorlugu Kalaallillu Nunaata pisussaaffini eqqortinnerai Meeqqat Illersuisuata nakkutigisussaa-vaa.

Meeqqat Illersuisuata suliassarai meeqqat pisortatigoortumik inut-tullu pisinnaatitaaffiisa, soqutigisaasalu siuarsarneqarnissaat taa-matuttaarlu meeqqat atugarisaat pillugit inuiaqatigiinni soqutigine-qarnissaat paasissutissiisutiginissaallu isumagisassaralugit.

Meeqqat Illersuisuata ataavartumik peqataatitsilluni meeqqat atu-garisaat pillugit ilisimasani katersisartussaavoq meeqqallu sinner-lugit politikerinut inersimasunullu allanut meeqqanut inuusuttunullu tunngasunik aalajangiisartunut oqariartuuteqartartussaalluni.

Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit MIO siunnersuillunilu naammagit-taalliornissamut aqqutissarsiulluni ilitsersuisartussaavoq politikkik-kullu aalajangersimasunut attuumassuteqartussaananu.

Meeqqat Illersuisuata junimi 2018-imi Qaanaamukarneranut meeqqanik peqataatitsinissaq siunertaavoq inuunerminnilu atugari-satik pillugit qanoq isumaqarnersut tusaaniartussaallugit.

Meeqqanik inersimasunillu oqaloqatiginninnernik, ilinniartitsinernik sammisaqartitsinernillu tunngaveqarluni periuseqartoqarpoq. Taa-matut periuseqarluni meeqqanik piginnaatitaaffii pillugit siunnersui-nissaq ilitsersuinissarlu anguneqarsinnaasimavoq, soorluttaaq meeqqat inuuniarnerminni atugaat taamatut ilisimasaqarfigineqaler-tartut.

Una nalunaarussiaq aallaavigalugu Meeqqat Illersuisuata meeqqat Qaanaami atugarisaasa qanoq innerat pillugu paasissutissiinissani kissaatigaa, massakkut atuuttut misigisallu aallaavigalugit meeqqat atugaat pisortatigoortumik eqqartugassanngortippai.

MIO'p allanut angalanermiiniit nalunaarussiai ugguuna piniarneqarsin-naapput mio@mio.gl aamma www.mio.gl

NP Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaannut tunngatillugu Kalaallit Nunaata pisussaaffii

Kalaallit Nunaat pisussaaffeqarpoq NP Meeqqat Pisinnaatitaaffii pil-lugit isumaqatigiissutaannik malinnissalluni. Meeqqat Pisinnaatitaaf-fii pillugit artikeli 3.2-mi ersersinneqarpoq:

”Naalagaaffiit peqataasut meeqqap ineriartornermini pisari-aqartitaatut illersorneqarnissaa isumagineqarnissaalu pisin-naatitaaffiit pisussaaffiillu meeqqap angajoqqaavinut, taakku sinnerlugit perorsaasumut inunnulluuniit allatut inatsisinik tunngaveqarlutik meeqqamut akisussaaffiginnittunut atuuttut naapertorlugit isumannaallisassavaat, tamannalu siunerta-ralugu inatsiseqarnerup tungaatigut aamma pisortaaffiginnin-nikkut iliuusissanut maleruagassanik naleqquttunik tamanik aalajangersaassallutik”.

Tamanna isumaqarpoq, Kalaallit Nunaata qulakkeertussaammagu meeqqat inuusuttullu 18-it inorlugit ukiullit, matumani aamma Qaa-naami meeqqat ilanngullugit illersorneqarnissaannut isumassorne-qarnissaannullu, pisariaqartumik meeqqat inuuneqarluarnissaat sul-larissusilimmillu iliuuseqarfigisarnissaat.

Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissuteqarnermigut Ka-laallit Nunaata pisussaaffigaa meeqqat ataasiakkarlugit eqimattak-kaarlugilluuniit tusarniaaffigisassallugit, taakkununga attuumas-suteqartutigut:

”Naalagaaffiit peqataasut qularnaassavaat meeqqap, nammi-neerluni isummaminik saqqummiuussisinnalereersup, isum-maminik taamaattunik pissutsini meeqqamut namminermut tunngassutilinni tamani akornuserneqarani oqaatiginnissin-naatitaanissaa; meeqqap isummamisut saqqummiussai qas-sinik ukioqarnera aamma inerisimassusia naapertorlugit pingaartinneqartassapput.” (artikeli 12.1).

IMAQARNILIAQ

Naleqartitat nukittuut Qaanaamilu ataqatigiilluarneq – aammali meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit pitsanngorsaaniissaq pisariaqartinneqaaq

MIO 2018-imi junimi Qaanaamiippoq meeqqat atugarisaat pillugit meeqqanik inersimasunillu oqaloqatiginnikkiartorluni. Qaanaami meeqqat nalinginnaasumik peroriartorput inoorusussuseqarluarlutik nuannaarlutillu inuupput, inuiaqatigiinni nukittuunik tulluusimaarutaasunillu naleqartitaqarfiusumi ileqqoqarfiusumilu. MIO'p naapippaa illoqarfik, nukissaqarfiulluatoq ataatsimooqatigiinnissamut pingaartitsiffiusoq allanillu ikiunissamik pingaartitsiffiusoq. Meeqqat llersuisuata ingammik nuannaarutigeqisaminik misigaa, MIO sumikkaluaraangamiluunniit tikilluaqqusaangaarlunilu meeqqat pisinnaatitaaffii kinguaariinnit tamanit soqutigineqaqisut malugigatsigu. Qaanaami innuttaasut arlallit aqqusinermit unitsilluta inussiarnisaartumik soqutigineqalutik apersortarpaatigut. Pisortat ingerlataaniikkaluarutta innuttaasulluunniit naapikkaluarutsigit tamarmik kisartumik nuannersumillu iseqqusuarpaatigut.

Taamaattoqarnera inuppalaarnerujussuurtut MIO'miit paasineqarpoq, tassa ilaqutariit tamarmik Qaanaarmiullumi tamarmik kissaati-gaalugulu takutippaat meeqqat pillugit pitsaanerpaamik angusaqar-qarusullunilu iliuuseqarusuttoqartoq.

Ilanngullugu erseqqissassallugu pingaaruteqarpoq, Qaanaami *sangitsunik* meeraqarlunilu ilaqutareeqarmat, piaartumik annertuumillu ikiorneqarnissaminnik ikorfartorneqarnissaminnillu pisariaqartitsisunik. Nalunaarusiami oqariartuutit pingaernerit ilagaat meeqqanik ilaqutariinnillu taakkuninnga artorsartitaasunik pisortat akisusaasusut sukkanerpaamik ikiuisariaqartut. Aammali erseqqissas-

sallugu pingaaruteqarpoq, ilaqutariit meeqqaminnik sumiginnaa-gaangamik naluneq ajoramikku meeqqaminnik sumiginnaallutik. Taakkualu imminnut ikiorsinnaanissaminnut sakkussaminnik ujartu-ippu, imminnut meeqqaminnillu ikiuisinnaanngorniassagamik. Taakkuali siunnersorneqarnissaminnut ilitersorneqarnissaminnullu saaffigisinnaasaminnik amigaateqarlutik misigisimasarput. Taamaattumik pingaaruteqarpoq NP Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaata malinneqarnissaata erseqqissarneqarnissaa tassalu meeqqap pisariaqartitaasa sallinneqarnissaat. Angajoqqaallu ajoraluartumik ima alianartigisumik inissisimalersimappa-ta, allaat meeqqaminnik isumaginnissinnaanatik, taava pisortat akisusaaffeqarput meeqqap ikiorneqarnissaanik qulakkeerinnissallu-tik, tassa meeqqap pisinnaatitaaffia naapertorlugu.

Innuttaasut meeqqanut erummataat suunersut MIO'p naalaarpai, soorluttaaq namminneq meeqqat sanngiinnerusumik inissisimasut ilaqutaasalu qanoq iliuuseqarfigineqarnissaat pillugit siunnersuutaat innersuussutaallu naalaarlugit. Qaanaami innuttaasut oqariartuuta-sa pingaernerit ilagaat, misigisimasaramikku ikiuisinnaasut ungasit-torujussusut, sumiginnagaasutullu misigisimasarlutik.

Meeqqat innuttaasullu tassaapput inuunerminnut tunngasunik ilisi-masaqarnerpaat, ajornartorsiornerpaallu allaat nalunngilaat ilaquta-riinni suut pitsanngorsaaffigerusunnerlugit.

Meeqqat oqaaseqartuuttut meeqqat oqariartuutaat aalajanger-simasunillu innersuussutaat matumuuna ingerlateqqippakka. Una nalunaarusiaq meeqqat inersimasullu innersuussutaannik oqariar-tuutaannillu imaqartoq Qaanaami meeqqat tamarmik pitsaasumik inuuneqalernissaannut ineriartortitsisiumaartoq neriuutigaa.

NP Meeqqat Pillugit Komité-ata innersuussutigaa, naalagaaffiit peqataatitaqartut immikkut ittumik eqqumaffiginnillutillu immikkut iliuseqartariaqartut nunap inoqqaavisa meerartaannut tunngatillugu, taamaalillutik meeqqat kulturiminnut tulluarsakkanik peqqinnissatigut, nerisaqarniarnikkut, ilinniartitaanikkut, sunngiffimmini, inunnik isumaginninnerup tungaatigut, ineqarniarnikkut peqqinnartumik iluaqutaasunik atortugissaarutitigut aqqutissiuussiffiqeqarnissaat anguneqartariaqarpoq.

Naalagaaffiit peqataatitaqartut atortulersuilluarsimanissaq qulakkiigassaraat, taamaalillunilu ilaqutariit inuiaqatigiittullu innarligassaannngitsumik nunap inoqqaavineersut eriaqineqarnissaat NP-artikeli 3, 5, 18, 25 aamma 27 (3) naapertorlugit (Convention on the Rights of the Child, General Comment No. 11 (2009) Indigenous children and their rights under the Convention, s. 6 og 10).

NP MEEQQAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ISUMAQATIGIISSUTAAT

NP Meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaat NP ataatsimeersuarneranni 20. november 1989-imi akuersissutigineqarpoq.

Isumaqatigiissut ulluinnarni taaneqartarpoq NP Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaat. NP Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaat nunanit 193-init atuutilersinneqarpoq, tassunga ilaalluni Danmark, matumunnga tunngatillugu Kalaallit Nunaata naalagaaffiup ataaniilluni. Kalaallit Nunaata 1992-imi aalajangiiffigaattaq NP Meeqqat Pillugit isumaqatigiissutaat Kalaallit Nunaanni atuutissasoq, taamaalillunilu imminut pisussaaffilerluni isumaqatigiissummi artikelit eqqortissallugit atuutsilernissaallu qulakkiissallugit.

Isumaqatigiissut inatsisaanngilaq, taamaattumik nunat atuutsilersinikuusut isumaqatigiissut naapertorlugu eqqartuunneqarsinnaanattillu pillarneqarsinnaanngillat, NP-lli ataanni komitep ataavartumik naliliiffigisarpai nunat, matuma ataani Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutit eqqortinnerai. Kalaallit Nunaanni eqqartuussiviit naamgittaallortarfiillu suliassat aalajangersimasut naapertorlugit isumaqatigiissut aallaavigalugu naliliisnaapput, pisortat ingerlataasa malittarisassanik atuinerat isumaqatigiissummut naapertuuttuunersut.

Isumaqatigiissullu ulluinnarni sulianut aalajangiisuunngikkaluarpaluunniit, taamaattoq pisortaqarfiit tamarmik qulakkearniartussavaat isumaqatigiissutip malinneqarnissaa – aamma ulluinnarni aalajangiiffigineqartussatigut. NP Meeqqat Pillugit isumaqatigiissutaat nunarsuarmi tamani meeqqanut 18-it inorlugit ukiulinnut tamanut atuuppoq, meeqqamullu pitsaanerpaaffiusussanut aallaavigineqartarpoq.

NP Meeqqat Pillugit Isumaqatigiissutaat nalinginnaasumik sisamanut avinneqartarpoq:

- Meeqqap tunngaviumik pisinnaatitaaffii
- Meeqqap ineriartornissaminut pisinnaatitaaffia
- Meeqqap illersorneqarnissaminut pisinnaatitaaffia
- Meeqqap aalajangeeqataanissaminut pisinnaatitaaffia

TUNNGAVIUSUMIK PAASISSUTISSAT PERIUTSILLU

MIO'p periaasiisa pingaernerit ilagaat meeqqanik inuusuttunillu peqataatitsinissaq, tassa MIO'p najoqqutassaraa pingaarneq, nunap immikkoortuinut assigiinngitsunut angalasarneq meeqqat inuusuttullu atugarisaat pillugit oqaloqatigiartortarlugit. Angalanerni taakunani meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit siunnersuisoqartarlunilu ilitsersuisoqartarpoq, atugarisaat pillugit paasissutissanik katersisoqaatigaluni.

Qaanaamut angalanermi Meeqqat Illersuisuat Aviâja Egede Lyngø, siunnersorti Nauja Benjaminsen, meeqqanut siunnersorti Ellen Bang Borup aamma AC-fuldmæggtigi Jakku Bregnhøj peqataapput, piffisami 6. - 11. juuni 2018 angalallutik.

- Innuttaasut saaffiginnisutaat amerlassusaat katillugit: 19
- MIO katillugit meeqqanut 88-nik amerlassusilinnut sammisasaqartitsivoq atugarisaallu pillugit paasissutissanik katersisilluni.
- Innuttaasut, atorfillit (ilinniartitsisut, meeqqerivimmi sulisut, ornittakkani aqutsisut il.il.) aamma politikerit amerlassusaat: 21

Atuartut sammisaaqatigineqarlutillu oqaloqatigineqarput, taakunanngalu arlalinnit allakkatigut oqaaseqaatinik pissarsisoqarluni. Meeqqat Illersuisuata MIO'llu pingaartissimavaat meeqqat atukkaminnik paasissutissiinnissaminnut eqqartuinissaminnut, allannissaminnut titartaanissaminnullu ukiumikkut perungassuseqartut tusarniaavigissallugit. MIO'p Qaanaamut angalannginnermini suleqatigisassani tamaasa oqarasuaatikku e-mailikkulluunniit attavigai, tassuunakkut isumaqatigiissutigineqartarluni piffissaq, sumiiffissaq sammisassat suleriaatsillu atorineqartussat pillugit paasissutissiinnikkut attaveqarnikkullu.

MEEQQAT AMERLASSUSAAT 0 - 18 UKIULLIT, QAANAQAQ

Ukiui	Niviarsiaqqat	Nukappiaqqat	Katillugit
0	4	3	7
1	8	4	12
2	3	10	13
3	6	6	12
4	5	2	7
5	5	7	12
6	4	4	8
7	10	3	13
8	9	5	14
9	5	7	12
10	3	7	10
11	4	9	13
12	8	4	12
13	2	4	6
14	4	3	7
15	5	2	7
16	4	2	6
17	4	2	6
Katillugit	93	84	177

Paasissutissarsiffik: Avannaata Kommunia, 12. marts 2018

Qaanaap nunaqarfiini Qeqertami, Siorapalunni, Savissivimmilu meeraqarpoq ima amerlassusilinnik 7, 13 aamma 16.

Qaanaaq juuni 2018

Peqataatsinerit – oqaloqatigiinnerit meeqqanillu sammisaqateqarnerit

Meeqqanik peqataatsinerit qanoq isumaqarpat? NP Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaani artikeli 12 meeqqat tusaaneqarnissaannut pisinnaatitaaffeqartitsivoq. Meeqqap pisariaqartitaa sunaanersoq nassaarineqarsinnanngilaq meeqqat silarsuarmut isiginnittaasia peqataateqqaanagu. Imaappooq meeraq nammineq isummersinnaanissaminut annissisinnaasoq isummernissaa qulakkeerneqartussaavoq meeqqallu ukiui perungassusaalu aallaavigalugit isumai naapertuuttumik oqimaalutarneqartussaapput. Tassa inersimasut meeraq naalaartussaavaat meeqqallu oqaasiinut tuluttumik meeraq oqaluunneqartussaavoq.

MIO'p peqataatsinissamat periaatsit atortarpai, meeqqat sumiiffii tunngaviumillu isumai aallaavigalugit. MIO tunngaviumik isumaqarpoq meeqqat namminneq inuunerminnut tunngasutigut ilisimasaqarnerpaajusut inersimasullu akisussaaffigaat oqaasiinik eqqarsaataanillu tusarnaassallugit, meeqqat takuneqartutut, tusaaneqartutut, akuliunneqartutullu misigisimaniassammata. Tamakku alu aallaavigalugit inersimasut meeqqamut pitsaanerpaajusussaq aallaavigalugu aalajangiinnaassapput.

Meeqqat oqaloqatigineqarneranni pingaartinneqarpoq Meeqqat Pisinnaatitaaffiinut attuumassuteqartunik meeqqat sammisaqartinneqarnissaat, artikelinut ukununga attuumassuteqartutigut:

- meeqqap illersorneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera
- meeqqap ikiorneqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarnera
- meeqqap angerlarsimaffimmi toqqissisimanartumi peroriartornissaminut pisinnaatitaaffeqarnera

Meeqqat Illersuisuata Aviåja Egede Lyngø'p meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit atuartut oqaluttuukkai.

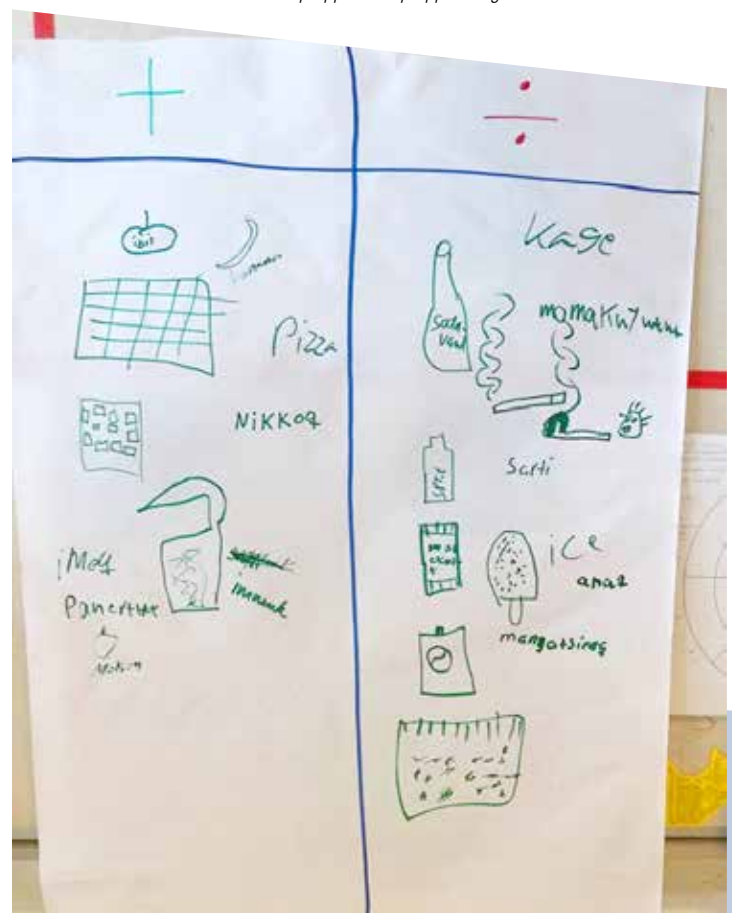
Sisamangornermi juunip 7-ani tallimangornermilu juunip 8-ni meeqqat pisinnaatitaaffiinut tunngasunik MIO sammisasaqartitsivoq atuarfimmi atuartunut minnernut, akullernut angajullernullu.

Qaanaap atuarfiani atuartut tamarmik Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissut suunersoq pillugu qanorlu isumaqarnerisooq pillugu ilinniartinneqarput. Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut isumaqarpoq meeqqat pisinnaatitaaffeqartut, meeqqat ajunnginnissaannik ineriartornissaannik ilinniarnissaannillu illersuisunik. Meeqqat tamarmik pitsaasumik toqqissisimasumillu inuuneqarsinnaasut, ilinniagaqarsinnaasut, nerisaqarsinnaasut toqqissisimasinnaatitaasullu. Meeqqat tamarmik pisinnaatitaaffeqartut pisariaqartikkunikku isumagineqarlutillu ikiorneqarnissaminut. Meeqqallu tamarmik assigiimmik pisinnaatitaaffeqarput, meeqqatut allatulli – kikkuugaluarunik, suminggaanneeraluarunik qanorluunniit isikkoqaralarunik.

Peqqissuseq pillugu arpaqattaarneq

Peqqissuseq pillugu arpaqattaarneq sammisasaqartitsineruvoq, meeqqat arpallutik pappilissamukarlutik peqqinnartumik peqqinnanngitsumilluunniit allakkiartortarlutik titartaajartorlulluunniit pinnguaataasoq. Arpattoqareernerani meeqqallu eqqartortarpagut allassimasaat titartarsimasaalluunniit suunersut meeqqallu eqqarsaataat NP meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissummut qanoq attuumassuteqarnerat pillugit eqqartortarlutigit.

Meeqqat allattarpaat titartarluguluunniit peqqinnartunut peqqinnanngitsunullu tunngasut. Meeqqat titartarluguluunniit allassimavaat nerisassat sammisassalluunniit peqqinnartut peqqinnanngitsullu suunersut.

Kingornatigut meeqqallu eqqartortapagut suut titartarsimaneeraat allassimaneeraalluunniit. Taakkualu Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiisummi allassimasunut qanoq attuumassuteqartiginersut eqqartortarlutigu.

Peqqinnissaq pillugu arpatsitsinermi peqqinnartut peqqinnangitsulluunniit suuneri meeqqat titartarpaat allallugilluunniit.

Angajullit apeqqutinik suliaqaqqittarput, meeqqat illersorneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerannut tunngasutigut, ikiorneqarnissaminnut pisinnaatitaaffeqarnerannut, toqqissisimanartumillu angerlarsimaffeqarnissamut pisinnaatitaaffeqarnerannut tunngasunik. Meeqqanik oqaloqatiginninnermi aamma sammineqartarpoq, inersimasut qanoq iliussanersut meeqqaminnik isumaginnilluarlutillu parrinnilluassagunik.

Nalinginnaasumik meeqqat takutippaat ilisimalluinnarlugu suut sammisassat nerisassallu peqqinnartutut peqqinnangitsutullu isiginiarneqartarnersut. Allatut oqaatigalugu immikkoortilluarsinnaaqaat sammisat peqqinnartut peqqinnangitsullu suunersut.

Assersuutigalugu meeqqat peqqinnartutut tulluuttut nalilerpaat:

- Illarneq/illaqatigiinneq
- Arpaneq qiimanerlu
- Allanik aneeqateqartarneq misigissutsinik kissalaartunik nuannersunillu pilersitsisartoq.

Nerisassat peqqinnartut aamma meeqqat assersuuteqarfigaat – allallugit naatitat, mattaaq/mattak, nanoq, imeq, issingiassat, arferup neqaa, nikkoq, qaleralik, puisu, panertut, appaliarsuit, immussuaq.

Peqqinnangitsutut ajortutullu meeqqat titartagaat tassaapput, mangatsineq/pimmatillineq, ernumasoq/ersisoq, hash, spriti, viinni, immiaaraq, cigaretit, kamaanneq/kammagiinnginneq bingolu. Nerisassani peqqinnangitsutut nalilerpaat sioraasat, chipsit, pommes fritit, mamakujuit, siku, kaagi pizzalu.

Imigassaq spritilu eqqartorneqalermata nipaalluinnalerpoq. Aperisoqarmallu imigassaq spritilu imerneqartarnersut ataatsikkut akisoqarpoq "Assorujussuaq". Bingo pillugu aperisoqarmat akisoqarpoq: "Ullut tamaasa haalimi amalluunniit peqatigiit illuanni allanilu bingortoqartartoq".

Aperisoqarmat arnat angutilluunniit bingortarnersut akisoqarpoq arnat angutillu bingortartut.

Meeqqat Pisinnaatitaaffinut tunngasunik ilaqutariinnut sammisaqartitsineq

Arfininngorneq 9. juni 2018 MIO Qaanaami ilaqutariinnut pisinnaatitaaffiit pillugit sammisaqartitsivoq. Aaqjissuussineq timersortarfimmi ingerlanneqarpoq. Meerarpassuit, inuusuttorpasuit innuttaasullu utoqqaanerusut peqataaffigisaannik. Meeqqat aamma meeqqanut siunnersorti Ellen Bang Borup ikiortigalugit Meeqqat Illersuisuata Aviâja Egede Lynge'p isersimasut nassuiaappai meeqqat atuarfimminni meeqqat pisinnaatitaaffinut tunngasunik ilinniarsimaasaat suunersut. Aviâja aamma sungiusaatinnuamik takutitsivoq, tassa imminut pakkuttoqassasoq imminullu oqarfigaluni tamarmik naleqartuullutik. Timersortarfik nipaalluinnalerpoq ilaallu ersittumik attortillutik.

Ulloq aaqjissuussiffiusoq iluatsillugu MIO'p inuusutissarsiutigalugu piniartog Toku Oshima meeqqat ambassadøriattut toqqarpaa. Toku'p namminerisaminik annertuumik meeqqanut suliniuteqartanera pillugu toqqarneqarpoq. Meeqqat Illersuisuata toqqaanerminut ilaatigut patsisiginerarpai, Toku'p meeqqat mersortillugit, igatillugillu meeqqanik allanik najuinissamut periarfissiisarnerujussua meeqqanut annertooujussuarmik pitsaasumillu sunniuteqartartoq. Toku'p sammisassaqartitsisarnera nukappiaqqanut niarsiaqqanullu sammitinneqartarpoq meeqqallu ulluinaat, kulturiat oqaasiilu aallaavigalugit ingerlanneqartarluni. Kaperlannera atorneqartarpoq naleqasutsimut, toqqissisimanermut, qanilaarnermut ataqatigiinnermullu tunngasunik ilinniartitsinermut.

Inuutissarsiutigalugu piniartog Toku Oshima (saamerleq) Meeqqat ambassadøriattut toqqarneqarpoq, Qaanaami suliniuteqartarmini pissutigalugit. Toku timersortarfimmi isersimasunit pattaanneqaaq.

*Meeqqat ilaqutaasalu tusamaaraat MIO'p meeqqat
pisinnaatitaaffii pillugit atuarimmi meeqqat qanoq
ilinniartittamerai.*

*Meeqqanut siunnersortip Ellen Bang Bourup-ip
kinguaariit tamamik peqataaffigisinnaasaannik
sammisaqartitsinera.*

*Meeqqat Illersuisuat Aviâja Egede Lyngø meeqqanullu siunner-
sorti Ellen Bang Bourup Qaanaap timersortarfiani isersimasunut
MIO'p meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit ilinniartitsisamerat pillugu
oqaluttuurtut.*

Kammak-Bamsi ilassinnikkiartorluni pulaarpoq.

Meeqqat nipilersoqatigiittartut namminneq nipilersomeq aaqjissorpaat peqataasunillu tamanit nuannarineqaqisumik appisimaarlutik.

Innuttaasut saaffiginnissutaat

Meeqqat Illersuisuata MIO'llu siunnersuinissaminut pisussaaffiat aallaavigalugu innuttaasut MIO'mut saaffiginnissinnaapput meeqqat pisinnaatitaaffii pillugit siunnersorneqarlutillu ilitersorneqarniarlutik. MIO'mut saaffiginninnerit tamakkua (=innuttaasut saaffiginnissutaat) Qaanaami meeqqat atugarisaat pillugit annertuumik ilisima-saqalersitsipput. Apeqqutinut aalajangersimasunut tunngatillugu inuttaasut qanoq iliorsinnaanersut pillugit MIO siunnersuillunilu ilit-sersuisarpoq. Siunnersorti saaffiginnissutinik tigooqqaasoq inunnik siunnersortiuvoq misilittagaqarluartoq. Innuttaasut Avanersuup Atuarfianukarlutik saaffiginnittarput.

Innuttaasut kinaassutsiminnik isertuussillutik saaffiginnissinnaane-rat pingaartinneqarpoq, sammineqartut nalinginnaasumik paqumigi-neqartarmata kikkullu tamarmik imminnut ilisarissimmata, ingam-mik Qaanaap angissussaa eqqarsaatigigaanni. Nalunaartussaati-taaneq aallaavigalugu nalunaaruteqartoqassatillugu MIO'p innut-taasoq sinnerlugu nalunaaruteqarsinnaanissaminut akuersissute-qartitsisarpoq, taamaalillunilu MIO kommunemut saaffiginnittusar-luni.

Radiokut nalunaarutitigut, MIO'p Facebookimi qupperneratigut, illo-qarfimmilu allagartaliinertigut innuttaasut MIO-mut saaffiginniss-saminut kaammattoreerneqartarput, meeqqat atugaat pillugit oqaluttuariartoqqullugit siunnersortikkiartorlutillunniit orniguteqqul-lugit.

Meeqqat, inuusuttut inersimasullu ataasiakkaarlutik ulluni ukunani saaffiginnissinnaasimapput:

- Sisamangorneq 7. juni
- Tallimangorneq 8. juni

Inunnik Isumaginninnemut siunnersorti Nauja innuttaasut saaffiginnissutaannik allattuisoq.

Nalunaaruteqartussaataaneq inuillu kinaassusaannik isertuussineq

Angalareernerup kingorna MIO suliassanik tallimanik nalunaarutiginnippoq taakkualu ingerlanneqarput MIO'p ernumagisai nalunaartussaataaneermullu pisussaaffeqarneq pissutigalugit. Nipangiussisussaataaneq aamma meeqqat inersimasullu illersorniarlugit nalunaarusiami atinik taaguisoqanngilaq.

MIO'P MEEQQANUT ISIGINNERIAASIA

MEEQQAT TAMARMIK NALEQARPUT

MIO-P MEEQQANIK
ISIGINNERIAASIA

INUPPALAARNEQ

MIO-mi inuk inuttut sallittitaraarput. Taamaamat inoqatigut – meeqqat, inuusuttut inersimasullu – inuttut isumassuillutalu naapittarpagut. Suliassagut maniguulluta suliarisarpagut meeqqallu namminneq tunngavigisaat malillugit naapittarlugit.

MEEQQAT TAMARMIK ASSEQARATIK IMMIKKUULLARISSUUSUT MIO-MI ILISIMAVARPUT

Meeqqat tamarmik asseqaratik immikkuullarissuupput, qanoq ittuunertik pigiinnassallugu pisinnaatitaaffigaat.

MIO-mi inuit tamaasa assut ataqqivagut, meeqqallu tamaasa assigiimmik naleqartutut isigalugit. Meeqqat inissisimanagerat paasisaqarfigerusuttarpagut ataasiakkaanullu naleqqussartarluta; taamatutaaq najugarisaannut aamma naleqqussarniartarpagut.

MEEQQAT NALUNGINNERUAAT MEERAANEQ QANOQ ITTUUNERSOQ

MIO-mi sulinitsinni meeqqat namminneq misigisaat tunngavigisarpagut. Meeqqat sinnerlugit oqaaseqar-
tarpagut, meeqqallu peqataatinneqartarnerat sulinitsinni pingaaruteqartumik tunngavigineqassasoq isumaqarluta.

Periutsit assigiinngitsut atortarpagut, atortussallu tigussaasut atorlugit meeqqat inissisimaviini naapinnissaat anguniartarlugu.

Meeqqat meeraapput, inissisimaffigisaallu tunngavigalugit naapinneqassallutik.

MEEQQAT ISUMAAT INERSIMASUT ISUMAATTULLI PINGAARUTEQARTIGAAT

Meeqqat inerisimassusiat apequtaatinnagu isumaat inersimasut isumaattulli pingaaruteqartigaat. Meeqqat namminneq killigittitaat, pisariaqartitaat misigissusaallu ataqqivagut. Meeqqat oqariartuutaat pissusilersornerat isumaallu kikkut tamarmik ataqqissavaat.

MEEQQAT PILLUGIT SULERIAASERPUT

Meeqqat inuusuttullu inuunermiini tunngavissaqarnissaat MIO-mi kissaatiigaarput. Meeqqanuk aquttissiuuisuunissarput, ilitersuisuunis-
sarput nassuiaassisuunissarpullu kissaatiigaarput.

Tatiginassuseqarluta naleqartitatta pitsaassusaat illersorlugu ataqqe-qatigiillutalu sulivugut, meeqqallu namminneq killigittitaat ataqqillugit. Suliatsinnik ilisimaarinnilluta suleriaaseqarpagut meeqqallu inuppalaarluta naapittarlugit.

NP MEEQQAT PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ISUMAQTIGIISSU- TAAT AALLAAVIGALUGU MEEQQAT ILLERSUISUATA NALILINERA

Kapitalimi matumani nassuiarneqarput NP Meeqqat Pillugit Isu-
maqatigiissutaata artikeliini sorlorni allassimasut Qaanaami eqqor-
tinneganningersut. NP Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit artikelit
malinneqanngitsut ukuupput:

NP-artikeli 3:

MEEQQAT SOQUTIGISAASA ILAATINNISSAASA QULAKKEERNISSAA

Aaqqissuussanut tamanut tunngatillugu meeqqamut tunngagaangat
meeqqap pisariaqartitai sallinneqartuassapput.

NP-artikeli 5:

ANGAJOQQAAT AKISUSSAAFFII

Naalagaaffiit peqataasut (pisortat) angajoqqaat akisussaasuunerat
ataqqissavaat pisariaqaraangallu ikiuisassallutik.

NP-artikeli 6:

MEEQQAT INUUNISSAMINNU PISINNAATITAAFFIAT

NP-artikeli 12:

MEEQQAMUT TUNNGASUTIGUT TAMATIGUT MEEQQAP TUSAANEQARNISSAMINNU PISINNAATITAAFFIA

NP-artikeli 18:

PISORTAT NAAPERTUUTTUMIK ANGAJOQQAANUT ANGAJOQQAATULLU AKISUSSAATITAASUNUT NAAPERTUUTTUMIK IKIUNISSAMINNU PISUSSAAFFIAT

Pisinnaatitaaffiit isumaqtigiissummi allassimasut atuutsinnissaat
qulakkeerniarlugit siuarsarniarlugillu naalagaaffiit peqataatitaqartut
angajoqqaanut angajoqqaatullu akisussaataasunut naapertuuttu-
mik ikiorsiisassapput, meeqqanut perorsaatutut pisussaaffiminnik
isumaginissinnaanngortinniarlugit.

NP-artikeli 19:

TIMIKKUT TARNIKKULLU NAAKUUSERFIGINEQAN- GINNISSAMUT NAALLIUTSINNEQANNGINNISSAMULLU ILLERSORNEQARNISSAMINNU MEEQQAP PISINNAATITAAFFIA

NP-artikeli 20:

ANGAJOQQAQANNGITSUT IKIORNEQARNISSAMINNU PISINNAATITAAFFIAT

Naalagaaffiit peqataasut (pisortat) meeqqanik angajoqqaqanngit-
sunik ikiuisassapput.

NP-artikeli 24:

MEEQQAP QAFFASINNERPAAMIK ANGUNEQARSINNAASUMIK PEQQISSUUNISSAANUT PISINNAATITAAFFEQARNERA

NP-artikeli 25:

NAALAGAFFIIT PEQATAASUT (PISORTAT) MEEQQAT ULLOQ UNNUARLU ANGERLARSIMAFFINNI INISSINNEQARSIMASUT NAAFFERARTUMIK NAKKUTIGINEQARNISSAAT QULAKKIIGASSARAAT

NP-artikeli 26:

INUUNIARNIKKUT ERNUMANAATSUMIK INISSISIMANISSAQ:
MEERAQ PISINNAATITAAFFEQARPOQ INUUNIARNIKKUT
ERNUMANANGITSUMIK INISSISIMANISSAMINIK

NP-artikeli 27:

MEERAQ PISINNAATITAAFFEQARPOQ INUUNERMINI IMA
INISSISIMASSALLUNI ALLAAT MEEQQAP INERIARTORNISSAA
QULAKKEERNEQARSINNAASSALLUNI

NP-artikeli 28:

MEEQQAP ATUARTINNEQARNISSAMINUT
ILINNIAGAQARNISSAMINULLU PISINNAATITAAFFIA

NP-artikeli 29:

MEEQQAP INERIARTORTUARNISSAMINUT
PISINNAATITAAFFIA

NP-artikeli 30:

MEEQQAT IKINNERUSSUTEQARTUNEERSUT
SUMIUUSSUSERTILLU AALLAAVIGALUGU KULTURIMINNIK
NAMMINNERLU OQAATSIMINNIK ATUINISSAMINUT
PISINNAATITAAFFEQARNERAT

NP-artikeli 31:

MEEQQAP SUNNGIFFEQARNISSAMINUT,
EQQISSISIMAARSINNAANISSAMINUT
PINNGUARNISSAMINULLU PISINNAATITAAFFIA

NP-artikeli 33:

HASHIMIK IMIGASSAMILLU ATORNERLUINERMUT
TUNNGATILLUGU MEEQQAP ILLERSORNEQARNISSAMINUT
PISINNAATITAAFFIA

NP-artikeli 34:

KINGUAASSIUTITIGUT
KANNGUTSAATSULIORFIGINEQARNISSAMUT
ATORNERLUGAANISSAMULLU MEEQQAP
ILLERSORNEQARNISSAMINUT PISINNAATITAAFFIA

NP-artikeli 39:

MEEQQAP IKIORNEQARNISSAMINUT PISINNAATITAAFFIA
Naalagaaffiit peqataasut (pisortat) meeqqat ikiorneqarsinnaanis-
saannut pisussaataaffiat

NP-artikeli 3, 12, 20, 25 aamma 30:

ANGAJOQQAQANNGITSUT IKIORNEQARNISSAMINNU PISINNAATITAFFIAT

Meeqqat angerlarsimaffiit avataanni inissineqarsimasut immikkut ittumik ikiorneqarsinnaanissaminnut pisinnaatitaaffiat pisortallu paarsisunut nakkutiginnittussaatitaanerat. Aamma suliamut imminnermut tunngasumut meeqqap akuliunneqarsinnaaneranut tunngasutigut. Aamma meeqqat kulturini oqaatsinilu malillugit inuunneqarsinnaaneranut tunngasutigut. Meeqqamut tunngasutigut aaqjissuussinermi meeqqap pisariaqartitaasa sallinneqarnissaat pingaernerpaasuaannassaaq.

Meeqqat assigiingitsut pissutigalugit meeqqamut pitsaanagerussat aallaavigalugit ilaqtaminniinnaanngitsut, allami najugaqarsinnaatitaaput isumassomeqarlutillu. Pisortat pisussaaffeqarput meeqqat atugarsaat naafferartumik nalilersussallugit paarsisuinut tunngasut katsorsartinneqarnemulluunniit tunngasutigut. Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissut malillugu suliamut tunngasutigut meeraq akuliutsinnekamissaminut tusaaneqamissaminullu pisinnaatitaaffeqarpoq, ukiumigut perungassutsimigullu ima perungatigippat taamaaliortoqarsinnaalluni. Meeqqat ikinnerussuteqartuninngaaneersuusut immikkullu inuiaassuseqartuninngaaneersuusut namminneq kulturertik oqaatsitillu aallaavigalugit inuunneqamissaminnut pisinnaatitaaffeqarput. Iliutsini aaqjissuussinerinilu tamani meeqqap pisariaqartitai sallinneqartuartaassapput.

Angalanermini Meeqqat Illersuisuata MIO'llu innuttaasut sulisullu naappaat meeqqat angerlarsimaffiup avataanni inissineqarsimasunut tunngasunik saaffiginnissuteqartut. Tassunga ilaapput meeqqap immikkut ikiorneqarsinnaanernerminut pisinnaatitaaffii allamut inissiisqartussaaneratigut, soorlu angajoqqaarsiaqalernerminu, ulloq unnuarlu angerlarsimaffimmut nuunnermi imaluunniit meeravissartaarinermermi. MIO'mut ilisimatitsissutigineqarpoq meeqqat 8-t allamut inissineqarsimasut aamma 2-3-t utaqqisuniitneqartut.

Tamatigut nalinginnaasumillu ajornartorsiutaasutulli angajoqqaarsiaasartut ilaqtariillu ikiorsiisinaasut amigaatigineqarput. Ilisimatitsissutigineqarportaaq meeqqat allamut inissineqartarnerannut tunngasutigut sulaqartunik inunnik isumaginittseqarfimmi amigaateqarneq. Meeqqat illoqarfisaminni inissineqarsinnaannginnerat kujasinnerusumullu nuutinneqartariaqartarnerat ajornartorsiutit ilaattut saqqummiunneqarpoq. Taamaaliornikkut meeqqap ilaqtamini qaninnissaannut pisinnaatitaaffia unammillerneqalereertarpoq, aammali nammineq oqaatsiminik kinaasutsiminillu piginniinnarsinnaanissaminut pisinnaatitaaffii eqqorneqartarput. Aamma ilisimatitsissutigineqartarput meeqqat inissineqarfisimasaminniinginnarnarlutik kissaateqartarnerat.

Qulaani taaneqartut ersersippaat meeqqat inuunneqarlunissaannut ineriartortinneqarnissaannullu tunngatillugu Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit artikelinu allassimasut piviusunngortinneqarniarnerat assut unamminnartortaqartarpoq.

Qaanaarmiut innersuussutaat

Qaanaami meeqqanut ulloq unnuarlu angerlarsimaffiliortoqarniarli, taamaalilluni meeqqat kulturi sungiusimasartik najuinnarsinnaaniasammassuk.

MIO'p innersuussutai

Meeqqat sanngiinnerusumik inissisimaleriaannaasarput. Meeqqallu sumiginnakkat soorlu meeqqat angerlarsimaffiup avataanut inissineqarsimasut sanngiinnerusumik inissisimanagerarput. Meeqqat, namminneq kulturimik oqaatsimik qanimullu avatangiiserisaminnit peerneqartut suli sanngiinnerusumik inissisimanagerarput. Taamaattumik meeqqat ajornartorsiornartumut inissineqarsimanagerat matumani pineqarpoq, taamaattumillu aamma isumaqatigiissummi artikeli 20-mi allassimavoq meeqqat angerlarsimaffimik avataanni inissineqarsimasut immikkut inuiaassuseqarnerat, oqaaseqarnerat, kultureqarnerallu aallaavigalugit tulluarsaasoqartassasoq. MIO'p maluginiarpaaat meeqqanut angerlarsimaffiit avataannut inissineqarsimasunut tunngatillugu Kalaallit Nunaat NP Meeqqanut komite-annit isorineqartoq, 2017-imi Danmarkip (Kalaallit Nunaatalu) meeqqat pisinnaatitaaffii aallaavigalugit qanoq eqquutsitsisoqartignersoq naliliiffigineqarmat.

MIO'lii aamma akuersaartariaqarpaa suliniutissanut nukissat amigaatigineqarmata – aamma sumiiffinni eqqortumik piginnaanillit imaaliallaannaq pissarsiarineqarsinnaanngitsillugit. Qaanaami meeqqanut angerlarsimaffeqalernissaaq iliuuserineqarsinnaavoq, taamaaliortoqassappalli inuit piginnaasallit aningaasallu pissarsiarineqarsinnaasariaqassapput.

Meeqqat innarleruminassusaat pissutigalugu Kalaallilu Nunaata nunanut tamalaanut isumaqatigiissutit aallaavigalugit inissisimanagera qaangiinissaminut killissamineereertigisoq eqqarsaatigissagaanni pisariaqarluninnoq iliuuseqartoqarnissaa. NP Meeqqanut Komite'ata innersuussutigeriigaatulli oqaaseqaammimi nr. 11-mi nunap inoqqaavisa meerartaannut tunngasumi, Namminersorlutik Oqartussat sumiiffinni najugalinnik peqataatitsillutik, ingammik meeqqanik peqataatitsillutik aaqqiissutissanik pitsaanerpaanik aaqqiissusaapput. Qanorluunniillu aaqqiisoqaraluarpat immikkut iliuuseqarnikkut meeqqap kulturikkut oqaatsimigullu sorlaqarfini attatiinnarsinnaasussaavai meerarlu ilaqtariinni qanigisatut isigiinnarnagu, aamma ilaqtariittut annertunerusumik aallaveqarluni isiginiarneqarnissaa qulakkeerniarneqartariaqartoq, NP Meeqqanut Komite'p oqaaseqaatini nr. 11-mi oqaatigaa. Aaqqiinerit pitsaanerpaat allamut inissiinerinnarmut tunngasunngillat, aammali allamut inissiinginnissaaq anguniarlugu allatut aaqqiisoqarniarsinnaavoq, soorlu NP ilitsersuusuaanni 2010-meersumi "Guidelines for the Alternative Care of Children"-mi allassimasutulli.

Taamaattumik MIO'p innersuussutigaa Namminersorlutik Oqartus-
sat meeqqanik angerlarsimaffiit avataannut inissiisarnernut tunnga-
sut misissoqqissaassagai, ilaqutariit, meeqqat najukkamilu inooqa-
taasut akuliutsillugit aaqqiissutissanik nassaarniaqqullugit aaqqiinis-
samullu pisariaqartaasut aallaavigalugit aningaasanik immikkoor-
tisisoqaqqullugu. Tassunga tunngatillugu sumiiffinni atukkat immik-
kut isiginarneqartariaqarput.

- MIO'p innersuussutigaa angerlarsimaffiit avataannut inissiisar-
nerit pinaveersaartinneqarnissaat ukkatarineqaqqullugu, taman-
nalu pissasoq ilaqutariit pisortallu qanimut suleqatiginerisigut.
- Angajoqqaat ilaqutaasullu ikorfartorneqarlik, siunnersorneqarlik
ilitsersorneqarlillu, soorlu pisortat taamaaliornissamat pisussaaf-
feqarnermittulli, taamatut ilaqutariit meeqqaminnik sumiginna-
nissamat qanittumut inissinnerisigut, NP-artikeli 18 naapertor-
lugu: Naalagaaffiit peqataasut (pisortat) angajoqqaanut akisus-
saasutullu tigumminnittunut naapertuuttumik ikorfartuissapput
perorsaanerminni pisussaaffimminnik isumaginnissinnaangor-
tillugit.
- MIO'p innersuussutigaa angajoqqaarsiaasanut akuersissuteqar-
tarnermut tunniusseriaaseq inatsisitaalu misissuiffineqassasut.
- MIO'p innersuussutigaa kommune ilitsersuusiussasoq angajoq-
qaarsiaasartunut atorneqartartussamik immikkullu ikorfartit-
sarnissaa, ilinniaqittarnissaannillu qulakkeerinnittariaqartoq.
- MIO'p innersuussutigaa pisortat qulakkiissagaat meeqqat – NP-
artikeli 12 naapertorlugu – peqataatinneqartarnissaat tusarniar-
neqartarnissaallu suliassanut imminnut tunngasutigut.

MEERAQ NUNAP INOQQA AVANEERSUUPPAT NUNAGISAMILU AVATAA-
NI INISSINNEQARSIMAPPAT TAAVA NAALAGA AFFIIT PEQATAASUT
QULAKKIIGASSARAAT MEEQQAP KULTURIKKUT KINAASSUTSIMINIK
PIGINNIINNARSINNAANISSAA.

NAALAGA AFFIIT PEQATAASUT QULAKKEERTUSSA AVAAT PITSASUNIK
AAQQISSUUSSISSALLUTIK, ILAQUTARIIT INUIAQATIGILLU NUNAP
INOQQA AVINEERSUT INNARLIGASSAANNGINNISSAAT ANGUNARLUGU
IKORFARTUISSALLUTIK, NP ARTIKELIT 3, 5, 18, 25 AAMMA 27 (3)
(CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD, GENERAL COMMENT NO.
11 (2009) INDIGENOUS CHILDREN AND THEIR RIGHTS UNDER THE
CONVENTION, QUPP. 10 AAMMA 11.) NAAPERTORLUGIT.

NP-artikeli 34:

MEEQQAT KINGUAASSIUTITIGUT KANNGUTSAATSULIORFIGINEQARNISSAMINNUT ILLERSORNEQARNISSAMINNUT PISINNAATITAAFFIAT

*Meeqqat kinguaassiutitigut atomerlunneqarnissaminnut tunngatil-
lugu sutigut tamatigut illersorneqarnissaminnut pisinnaatitaaffeqar-
nerat. Isumaqaarpoq, meeqqap kimigiiserfigineqarnissaata, pinngit-
saalineqarnissaataluunniit inerteqqutaalluinnartup pinngitsoortinne-
qarnissaa anguniarlugu Kalaallit Nunaanni sutigut tamatigut sillima-
niarluni iliuuseqartoqartariaqartoq.*

Meeqqat Illersuisuannut saaffiginnissutaasut ilaat meeqqat kingu-
aassiutitigut kanngutsaatsuliorfigineqartarnernannut tunngasuupput.
Atorfillit akornganni pasinnittoqarpoq kisitsisit amerlassasut, pisor-
tategoortumillu kisitsisit takutitsinerannit meeqqat amerlanerusut
kanngutsaatsuliorfigineqartartut. Ilisimatitsissutigineqarpoq kingu-
aassiutitigut kanngutsaatsuliornerit paqumigineqartorujussuusut.
Kanngutsaatsuliorneranik pasitsaassilluni nalunaarutiginninne-
rit politiiunut unnerluussutaaneq ajorput, ilisimaneqarluarporlu nalu-
naarutiginninnerit kingunerisigut iliuuseqarfigineqarneq ajortut.
Aammattaaq oqaatigineqarpoq inersimasut arlallit meeraanerminni
kinguaassiutitigut atorerlunneqarsimanertik pissutigalugu kinguni-
pilutsitsisartut arlaqartut.

Sammisamat immikkut ilinniarsimasup ajornartorsiut ima oqaatigaa:
*"Paqumigineqartorujussuuvoq inuiaqatigiinnguit ima ikitsigimmata
imminnut nakkutigisorujussuullutik imaaliannaarluk qimanneqarsin-
naanatik".*

Meeqqat Illersuisuata tupigusuutigaa tassunga tunngatillugu atorfillit
assigiinngitsuneersut kisitsisit amerlassusaannut tunngatillugu as-
sigiinngitsunik taasaqarmata.

Qaanaarmiut innersuussutaat

- Paasisutissiinermit peruserineqassapput Qaanaami pissutsinut tulluarsakkat.
- Paasisutissiinerit kaperlaap nalaani, inuit angerlarsimaneranni pisassaaq.
- Pinaveersaartitsineq sumiiffimmi/Qaanaami ingerlanneqartariaqarpoq.
- Oqarasuaatikkut immikkut sianerfissaq – aamma immiunut toqunnissaq pinaveersimatinniarlugu - nammineq oqaatsit atorlugit sianerfigineqarsinnaasoq.
- Kanngutsaatsuliornermut tunngatillugu killiliinissamat tunngatillugu annerusumik ilisimasaqarnerulernissaq ujarporpaat.
- Paqumigisap paquminarunnaarsinneqarnissaa anguniarlugu ataatsimoorussamik suliniuteqarnissaq.

MIO'mit innersuussutit

Meeqqat kanngutsaatsuliorfigineqannginnissaminut atornearlunneqannginnissaminnullu tunngatillugu illersorneqartuarsinnaaner atamatigut atuuttussaavoq. Pisortat nunap sumiiffiini aalajangersimasuni maluginiagqalerunik imaluunniit pisunik ilisimasaqalerunik, taava pisortat iliuuseqartartussaapput. Sulisussaqaannginneq unamillernarsinnaasarpoq, utoqqatsissutaassanngilarli. Qaanaami maluginiarneqartut NP Meeqqanut komité-ata 2017-imi Kalaallit Nunaannut assuarinninnera aallaavigalugu aammattaq isiginiarneqartariaqarput. Tassani komité'p oqaatigaa Kalaallit Nunaanni atornearlunerup annertussusaa assut ernumanarnerarlugu taamaattumillu ilinniarneq, qaamarsaaneq nalunaaruteqartarnissamullu iliuuseqarnissamut aaqquissuussinissaq pisariaqartinneqartut. Tassanittaag maluginiarneqartut aamma Qaanaami kissaatigineqartuupput.

MIO'p innersuussutigaa, pisortat sumiiffimmi najugalinnik suleqateqarlutik, matumanilu Qaanaami meeqqanik suleqateqarlutik, Qaanaami iliuusissanut najoqqutassiortoqassasoq malinneqarsinnaasunik. Tassunga ilanngunneqassaaq oqarasuaatikku saaffiginnittarfissaq nammineq oqaatsit atorlugit sianerfigineqarsinnaasoq. Qaanaami meeqqat ilaqutariillu suleqatigalugit ineriartortinneqarsimasooq, tassuunakkut paasissutissat iliusissatut najoqqutassiornermi atugassat pissarsiarineqarsinnaassammata. Pinaveersaartitsinissaq anguniarlugu meeqqanullu kanngutsaatsuliornerit atornearlunerilu pinngitsoortinniarlugit paasissutissat katersorneqarnissaat pisariaqarlunnarmat, taamaaliussagaannili Qaanaami innuttaasunit tatiqineqarnissaq, Qaanaarmiullu akuliutsinneqarnissaat tusaaneqarnissaallu kinaassusaasa isertuunneqarnissaat ataqquilluinnarlugu, taamaattoqarnissaa kissaatigineqaraangat.

MIO'p innersuussutigaa piffissap aalajangersimasup iluani paasissutissanik katersisoqarnissaa sulisut Qaanaami pissutsinut ilisimasaqarlunartunut Qaanaamiinnissaminnullu piffissaqartunut. MIO'p aamma innersuussutigaa najoqqutassasut pilersaarusionerup qulakkiissagaa suliffeqarfimmi sulisut eqqartumik piginnaaneqartut pissarsiarissarnissaat (soorlu meeqqanik sullisisoq aamma inunnik isumaginnitseqarfimmi tarnip pissusianik ilisimasalik).

- Kinguaassititigut kanngutsaatsuliorfigineqarsimasut amerlassusaat nalunaarsorneqartariaqarpoq, meeqqat kanngutsaatsuliorfigineqarsimasut ikiorserneqarnissammata. Meeqqat kanngutsaatsuliorfigineqarsimasut paasineqaannarlutillu ikiorserneqartartussaapput. Meeqqap ikiorneqarnissaa kommunep akissusaaffigaa.
- Meeqqat ikorfartorneqarnissaannut tunngatillugu kommune nakutilliususaatitaavoq Meeqqat tapersorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26. juni 2017-imeersoq naapertorlugu. MIO'p innersuussutigaa, nammineq paasiniaasarluni suliniuteqartarnissaq sukkanerpaamik nukittorsarneqassasoq, *"taamaalilluni kommunalbestyrelsep sukkanerpaamik siusinnerpaamillu paasisamiassamagu kommunemi meeqqamik ikiomeqarnissamik pisariaqartitsisoqartoq"* (kap. 3 § 8).

- MIO 'p innersuussutigaa, pinaveersaartitsitutinik aalajangersimasunik aallartisaanissaa, kinguaassititigut kanngutsaatsuliornermut tunngasunik ilisimasaqarnerulernissaat anguniarlugu, taamaalillunilu kinguaassititigut kanngutsaatsuliortoqartillugu innuttaasut pinaveersamatitseqataanissaminut peqataasinnaanissaat anguniarlugu.
- MIO'p innersuussutigaa, sumiiffimmi ingerlaasissanik/iliuuseqaplassinnaasunik pilersitsisoqassasoq, taamasilluni kanngutsaatsuliortoqarneranik ilisimasaqalersut pasitsaassaqartulluunniit iliuuseqarlutillu ikiuussinnaaniassammata.
- MIO'p innersuussutigaa, meeqqanut inersimasunullu kanngutsaatsuliorfigineqarsimasunut ikiorsiinissamut periarfissiisoqarnissaa qulakkiissallugu. Ikiorsiinerillu ingerlateqqittarnissaat anguniarlugu aaqquisoqarnissaa salluunneqarqullugu.
- MIO'p atuagaq *"Meeqqanik perorsaanermi killiliisameq – sooq killiliisooqartarpa kiisalu killissat sumiippat? Grænsesætning i børneopdragelsen – Hvorfor og hvor går grænsen?"* saqqummerseqqammerpaa. – kinguaassititigut atornearluisoqannginnissaanut pinaveersaartitsissutitut aamma atorneqarsinnaasut.

NALAGAFFIIT PEQATAASUT NUNAQAVISSUT PEQATIGALUGIT, AAMMA MEEQQAT ILANNGULLUGIT PINAVEERSAARTITSISSUTISSANIK SULIAQASSAPPUT ANINGAASASSAQARTINNISSAALLU QULAKKIISALLUGU (CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD, GENERAL COMMENT NO. 11 (2009) INDIGENOUS CHILDREN AND THEIR RIGHTS UNDER THE CONVENTION, QUPP. 16).

NP-artikeli 33:

IMIGASSAMUT HASHIMULLU ILLERSORNEQARNISSAMINUT MEEQQAP PISINNAATITAFFIA

Meeraq pisinnaatitaaffeqarpoq ikiaroomiutinit tamanit aanngajaamiutinillu sunniisartunit tamanit, soorlu hashimit naamaamerullu tunngasutitigut illersomiarlugu ingalassimatinneqarnissaminut. Naalagaaffiit peqataasut tamarmik inatsisitigut-, isumaginnikkut, pinaveersaartitsinikkullu suliniutit aqquigalugit meeqqap ikiaroomiutininik inerteqqutaasunik atuinnginnissaa anguniarlugu illersuusiomisaminut pisussaaffeqarput.

Imigassartortoqartorujussuusoq oqaatigineqarpoq, ingammik sprit ilaqutariit/inuit ilaasa akornganni atorneqaqisutut taaneqarpoq. Meeqqat lim-inik ikittaatit gassitassaannik naamaartartut aamma muskatnødit atornearlunneqariartornerat nalunaarutigineqarpoq. Aningaasanoorneq nalinginnaasorujussuuvooq hashilu pissarsiariuminarsisimalluni. Atuartut angerlarsimaffianni siorna nassaartoqarsimavoq lim-inik naamaartoqarsimaneranik hashitortoqarsimanerallu takussutissanik.

Meeqqat Illersuisuat saaffigineqarpoq innuttaasut akornganni atsiortitsisoqarsimasooq, sprit-ip tunisaanera unitseqqullugu. 169-it atsiorsimapput. Innuttaasoq oqaluttuarpoq meeqqat atsiorusukkaluartut 18-it ataallugit ukioqarneri pissutigalugu itigartittariaqartarsimallugit.

**MEEQQAT IMIGASSAMUT HASHIMULLU ILLERSORNE-
QARTARIAQARNERANNUT ASSERSUUTAASINNAASUT
SAAFFIGINNISSUTIT IMA NIPEQARPOT**

Nalunaarutigineqarpoq:

- Meeqqat akornganni naamaartoqartartoq. Hash ajornartorsiutaalersimaqaaq, Ilulissaniit eqqussinissaq ajornanneqimmat, misissuisoqarneq ajormat.
- Tunisassiorfiup aamma illoqarfittoqqap eqqaani pinnguarneq uloriarnarpoq, tassani naamaartoqartarmat.
- Ilaqutariit imigassamik ajornartorsiutillit Ilaqutariit Sullissiviannut innersuunneqarsinnaanngillat atornearluisutut katsorsartinneqaqqartinnatik.
- Illoqarfinnut allanut nunamilu sumiiffinnut allanut sanilliullugu Qaanaami imigassamik atornearluneq ”nipaatumik ingerlasarpoq”.
- Imigassamik atornearluneq annikillinikuvoq, 80’kunni imigassamik atornearluneq ersinnerujus-suugaluarpoq, ullumikkut ersinngitsorujussuuvuq.

Qaanaarmiut innersuussutaat

- Meeqqat Ulluanni 1. junimi imigassaq matoqqasassasoq.
- Imerajuttunut oqaloqatiginittarfeqalissasoq.
- Pinaveersaartitsineq.
- Imigassamik tuniniaaneq unitsinneqarli – atsiortitsinernik katersisimaneq eqqaaneqareersoq.

MIO'p innersuussutai

MIO soorlu meeqqanut kanngutsaatsuliorqartarneranut atornerluisoqartarneranullu nalunaaruteqartoqartarneranut ernummateqarnermisulli aamma sprit-imik, hashimik allanillu soorlu liimminik naa- maartoqarlunilu muskatinik atornerluisoqarneranut tunngatillugu aamma ernumassuteqarpoq. Nalunaarutit tamakkua meeqqat kanngutsaatsuliorfigineqartarnerannut atornerlunneqartarneranullu attuumassuteqartutut isigineqassapput, aammali meeqqat peqqisusaannut, naapertuuttumillu inuuniarnermikkut atugaqarnissaanut, inuuniarnermikkut inissisimanerannut allatigullu tunngatillugu isiginarneqartariaqarput. Aningaasanoortarnerit aamma ajortumik ineriartortitsisarput.

MIO'p innersuussutigaa, soorlu NP Meeqqanut komité'ata isumaqatigiissutit atuutsinneqartarnerisut qulakkeerniarlugu 2017-imi innersuussuteqarneratulli, pinaveersaartitsineq, ilinniartitaaneq aamma katsorsarneqarnissamat periarfissiinerit, aamma atornerluisunut inuusuttunut tulluarsakkat eqqumaffigineqassasut. Atornerluisunut katsorsaanerit arlalitsigut pissapput, aammali ilaqutariit tamakkiisumik peqqinnerat aamma inersimasut kanngutsaatsuliorfigineqarsimasut atornerlugaasimasullu kingunipiloqartitsisut ikiorserneqarnissaat pisariaqarpoq.

- Atornerluinernut tunngasutigut tamatigut meeqqat illersorneqassapput. Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissummi artikeli 19 naapertorlugu kommune meeqqanut illersuutaasinnaasunik pilersitsinissaminut pisussaaffeqarpoq. Pisussaaffiup taassuma sallinneqarnissaa MIO'p innersuussutigaa.
- Meeqqat atornerluinermik ajornartorsiuteqartut ikiorniarlugit misissuinerneq aallartitsisoqartariaqarpoq.
- Atornerluisut meeraagunik inersimasuugunilluunniit ajornanngitsumik katsorsartinneqarsinnaasariaqarput.

- Atornerluisut katsorsarneqanngitsut meera, aamma oqaloqatigineqartarnissamat ikiorserniarlugit neqeroorfigineqartariaqarput.
- Immikkut taaneqarpoq Qaanaamut hashimik eqquusuineq nakkutigineqanngivissoq. MIO'p innersuussutigaa Ilulissani nakkutillinerit sukateriffigineqassasut.
- Meeqqat tapersersorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26. juni 2017-meersoq naapertorlugu kommune nakkutiliisussaataavoq. MIO'p innersuussutigaa, nakkutillineq taman-na sukkanerpaamik annertusarneqassasoq, " *taamaalluni kommunalbestyrelsep sukkanerpaamik siusinnerpaamillu paasisarni- assamagu kommunemi meeqqamik ikiomeqarnissamik pisari- aqartitsisoqartoq*". (kap. 3 § 8).
- MIO'p innersuussutigaa suleqatigiissitaliorqoqassasoq suliffeqarfiit akimorlugit ingerlasumik, taakkualu suliarissavaat pinaveersaartitsinerit paasisutissiinerillu aanngajarniutinut tunngasut.
- Meeqqat inuusuttullu allanik aallutassaqaarnissaat annertusarneqarluni tapersersorneqarlunilu.
- Imigassamik atornerluineq amerlasuunut mianernartarpoq aam- mami pisuusutut kanngunartutullu misigititsisarluni. Atornerluineq katsorsartinnermullu tunngasut paqumigiunnaarneqarnissaat anguniarlugu imigassamik ajornartorsiuteqarnerit ammasu- mik, ataqinnippalaartumik misigissuseqartumillu eqqartorneqarnissaat aqutissiussuffigineqartariaqarpoq. Atornerluinermiit aniguniarluni ikioqquneq nukittuujernerit ersiutaavoq. Nam- minerlu ajornartorsiutit nassuerutigineqarnissaanut ilaqutariit illuan- nukarnissaq alloriarnerusaaq annertoq. Naak angajoqqaat aatsaat katsorsarneqarsimatillutik ilaqutariit illuannut saaffi- ginnissinnaagaluartut, taamaattoq meeqqanut inuusuttunullu ikiuinissaq qulakkeerneqartariaqarpoq.
- MIO'p innersuussutigaa, katsorsarteqqaarsimanissaq ilaqutariit illuannut saaffiginninniaaraanni piumasaqaataassanngitsaq.
- Ilaqutariinnut tulluuttumik imigassamat katsorsartitsinissaq neqeroorutigineqarli. Tamakkuninnga suliaqartuniit oqatigineqar- poq ullumikkut imigassamik atornerluisunik katsorsaanerme meeqqat ilaqutariillu ilannguttarnerat annertusigaluttuinnartoq. Katsorsartinnermut ilaqutariit ilanngunneqaraangamik, imerajut- tup katsorsarneqarneranut tamanna sunniuteqarnerusartoq imerajuttorlu katsorsartikkumanerusaluni katsorsaanerme suliaqartut oqarput. Taamaattumik MIO'p innersuussutigaa ilaquta- riinnut tulluarsakkamik imigassamik katsorsaasoqarnissaa neqeroorutigineqassasoq.

NP-artikeli 3, 26 aamma 39:

INUUNIARNIKKUT PATAJAATSUONISSAMINUT IKIORNEQARNISSAMINULLU MEEQQAP PISINNAATITAAFFIA

Inuiaqatigiit meeqqat pisariaqartitaannik qulakkeerinnissallutik pi-sussaaffeqarput, aalajangiisoqamerani, pisussaaffeqarpullu immikkut ittunik malittarisassiussallutik, meeqqamut illersuutaasunik meeqqallu inuuneqarluamissaanut pisariaqartitanik qulakkeerinnit-tunik. NP Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutaat malil-lugit meeraq pisinnaatitaaffeqarpoq timikkut tamikkullu peqqissun-gomissaminut ikiomeqamissaminullu, sukkulluunniit sumiginna-gaasimaguni, atomerlunneqarsimaguni kanngutsaatsuliorfigineqar-simaguniluunniit, allatigulluunniit inuppalaanngitsumik nikanarsar-neqarsimaguni pillameqarsimaguniluunniit.

MIO ernumanartunik saaffigineqarput, tamatumani pineqarput meeqqat sumiginarneqarsimasut kanngutsaatsuliorfigineqarsima-sulluunniit pisinnaatitaaffitsik malillugu ikiorneqarsimanngitsut. Meeqqat sakkortuumik sunnerneqaatigisaminnik misigisaqarsima-suupput, oqaloqatigineqartarnatillu tarnikkut sukkulluunniit ikiorser-neqarsimanngitsut. Imaluunniit nalunaarutiginnittoqarsimatillugu ili-uuseqartoqarsimanngikkaangat.

Soorlu ataatsip ima oqaatigisaatut "sakkortuumik pisoqarsimatillugu ikiuigasuarsinnaasunik pisariaqartitsisoqarpoq. Taamaattumik meeqqanik oqaloqatiginnissinnaasunik amigaaqartoqarpoq, meeqqat pisariaqartitaat aallaavigalugit ingerlanneqarsinnaasunik. Tassa meeqqat maqaasisaqameranni, aliasunneranni, aliasuuteqar-neranniluunniit".

Erseqqissaatigissallugu pingaaruteqaqaaq, kanngusuuteqarnermi paqumigineqartunulluunniit tunngasunik ikioqqunissaq ajornartoru-jussuusarmat, misigisimasat ajortut misigissutsillu qanoq ili-uuseqar-figisinnaanerlugit pillugit eqqartuinissamut tunngatillugu.

Nalunaarutigineqarpoq:

- Oqaloqatiginnikkiartortarfusinnaasumik ”annissuinnarsinnaanissamat” amigaateqartoqarpoq. Ikiorneqarnissaq killeqaqaaq inersimasullu ajornartorsiuteqaraangata meerartaasa iliuuseqarfigineqarnissaat anguniarlugu annikitsuaqqamik iliuuseqartoqartarpoq. Arlaltsigut inersimasut peroriartornerminni atukkamikkut innarlerneqarsimasarput. Tarnikkut inuuniarnermut tunngatillugu ajornartorsiortoqartorujussuovoq. Meeqqat imminiiginnagaapput. Inuit ajornartorsiutinut tappiilliunngikkaluarput, soriarsinnaanngitsutulli misigisimapput. Meeqqat tunniutiinnajasunngortarput, ilinniarnissaminut nukissaqanngillat, atuariartorpiarnerlu ajorlutik. Oqaloqatiginnittartut pingasuupput [atuarfimmi, aqq.], ilinniartitsisuupput ilinniartitsisussaallutillu pisariaqartitat tamakkersinnaanngilaat. Oqaloqatiginnittartut siunnersortinut ikiortaasussaapput. MISI arriittaqaq, taamaattumik meeqqat pisortanut tatiginninngillat. Ikiorneqarnissamat neriorsorneqartarput ikiorneqarnatilli. Atuartut immikkut pisariaqartitsisut ikiorneqarneq ajorput, oqaloqatigineqaannartarput iliuuseqarfigineqartarnatilli. Aatsaat qaammaraangat [upernaakkut, aqq.], Ilulissaniit tikittoqartarpoq. Sooq-una kaperlannerani inuit pisariaqartitsineranni takkuttoqarneq ajortoq? Nalunaarutiginnittoqaraangat iliuuseqartoqarneq ajorpoq.
- Nammineq oqaasit atorlugit tarnimut tunngasunik oqaloqatiginnittarfimmik amigaateqartoqarpoq. Imminut toqunniartunut sianerfissaq nammineq oqaasit atorlugit ingerlasoq amigaataavoq. Suliamut tunngatillugu qanigisamik oqaloqatiginnittussaa-titaanngikkaluarluni allatut ajornartumik ilaqtutat sullinneqartariaqartarput, allanik sullinnissaqanngimmata.
- Inunnik Isumaginnittoqarfimmi sivisuumik sulisussaa-leqisoqareerpoq, meeqqanullu sullissisoqanngilaq. Atuartut angerlarsimaffianni siorna inuusuttut ilaat imminut toquppoq. Imminut toqunnissaq pinaveersimatinniarlugu iliuuseqartoqarnissaa pisariaqartinneqarpoq.
- Inunnik isumaginnittoqarfimmi tarnip pissusaanik ilisimasalimmik pisariaqartitsisoqarpoq.
- Meeqqat 11-it akornganni meeqqat 2-3 oqaloqateqarnissaminik pisariaqartitsipput. Angajoqqaarsiaqartiinnarneqartarput oqaloqatiginnittarnissaat sumilluunniit aqqissuussiffiginagu. Sakkortuumik pisoqartillugu meeqqat oqaloqatigineqartarnissaat amigaataavoq.
- Meeqqat unnussuarmut aneertartut inunnik isumaginnittoqarfimmut nalunaarutigineqaraluaangataluunniit susoqarneq ajorpoq.

Qaanaarmiut innersuussutaat

- Oqaloqatiginnittartut inunnik isumaginninnermut tunngasunik ilinniarsimasut, soorlu isumaginnikkut siunnersortit.
- Qaanaami pikkorissaasoqarli.
- Pisortat ingerlataat tamarmik ataatsimiisineqartariaqarput, tamarmik assigiimmik ilisimasaqalerniassapput.
- Inatsimmi allasimasutulli ajortoqartillugu ikiupallasinnaasunik sillimasussanik pisariaqartitsisoqarpoq.
- Imminut toquttarneq pinaveersaartinniarlugu nammineq oqaatsit atorlugit oqaloqatiginnittarfimmik pilersitsisoqartariaqarpoq.
- Susassaqarfiit assigiinngitsut suleqatigiinnissaat nukittorsarneqartariaqarpoq.
- Ilaqutariit katsorsarneqartarnissaat nukittorsarli.
- Siunnersuisartut assigiinngitsut saaffiginnittarfik ataatsiq aqqutigalugu anguneqartarnissaat.
- Tarnikkut katsorsaasartumik atorfinitsitsisoqarallarnissaat.
- Pingaaruteqartorujussuuvog nammineq oqaatsit atorlugit saaffiginnaannissamut periarfissaqarnissaq namminerlu oqaatsit atorlugit oqaloqateqarnissaq.
- Peqataatitsineq.
- Ukiumut pisussanik pilersaaruserluakkamik suliaqartoqarli.
- Ataatsimoorluni sammisassat ilaqutariillu tamakkerlugit ataatsimoorussamik iliuuseqarfiginissaat.
- Isumaginnikkut siunnersortit angalasartut.

MIO'p innersuussutai

MIO maluginiarpaat meeqqat inooqatigiinnikkut isumagineqarnerat ikiorneqartarnissaallu pingaarnerpaajusoq. Meeqqat qanoq tunuli-aqutaqarnerat inissisimanerallu apequtaallutik ikiorneqartarnerat assigiinngilaq, pisortalli qulakkiigassaraat meeqqat pisariaqartitsiffi-anni pitsaasumik naapertuuttumik ajornanngitsumillu ikiuisoqarnis-saa. Imaappoq pisortat saaffiginittunut qisuariaannaratik, aamma suliniuteqartartussaapput meeqqat (ilaqutaallu) ikiorneqarnissamin-nut periarfissaqarnermik ilisimasaqalernissaat qulakkeerniarlugu, aamma meeqqat inunnik isumaginnittoqarfimmut attuumassuteqari-ingikkaluarpataluunniit.

MIO'p paasisinnaavaa aningaasatigut inunnillu amigaateqartoqar-nerata unamminartoqartitsisarnera, kisiannili tassa pisortat pisussa-affigaat qulakkiissallugu amigaatit pigilernissaat allaffissornerlu ima ingerlanneqassaaq, sukkasuumik naapertuuttumillu meeqqamut ilaqaatanillu ikiorsiinnaasussanngorlutik. Meeqqat Pisinnaatitaaffiini soorlu ersereersoq aamma NP Meeqqanut komité'ata oqarnerattulli (assersuutigalugu oqaaseqaammi nr 19-imi "public budgeting for the realization of children's rights"), Kalaallit Nunaat pisussaaffeqarpoq inatsisitigut allaffissorinnikkut allatigullu suliniuteqarnikkut meeqqat pisinnaatitaaffiisa piviusunngortinneqarnissaat qulakkiissallugu, aam-

ma tassani aningaasatigut missingersuutitut tunngasutigut. Missin-gersuutini iliuuseqarnissamut tunngasut aamma kommunemi missin-gersuutitut tunngasuupput, taamaattumik meeqqat pisinnaatitaaffii eqqortinniarlugit aningaasanik immikkoortitsisoqartariaqarpoq, soor-luttaaq atugassarititaasut immikkoortinneqartut angusallu takussutis-saqartilerneqartariaqartut.

Taamaattumik MIO'p innersuussutigaa aaqqissuussamik iliuuseqar-nikkut qulakkeerneqassasoq Qaanaami meeqqat aamma sukkasuu-mik pitsaasumillu ikiorserneqarsinnaanissaat anguniarlugu kommu-nemi missingersuutitigut pingaarnersiuisoqarnissaa. Avannaata Kom-muniani maannakkut missingersuutaasuni takujuminaappoq ingam-mik Qaanaami meeqqanut inuusuttunullu tunngasut pingaarnersior-neqarnerisut, naak Qaanaami immikkut ataatsimiitsitaliortoqarnera pitsaasutut taaneqarsinnaagaluartoq, aamma iliuuseqarnerit sunniu-tai qanoq innersut naatsorsorniarnegaraluartut.

- MIO'p innersuussutigaa meeqqanut tunngasut pitsanngorsaaf-figineqassasut, meeqqat ikiorneqarnissaminnik pisariaqartitsisut tamarmik ikiorneqarsinnaanngortillugit.
- MIO'p innersuussutigaa kommunep meeqqanik inuusuttunillu nakkutilliini, soorlu Meeqqat tapersorsorneqarnissaannut Inatsi-sartut inatsisaat nr. 20, 26. juni 2017-imeersoq aallaavigalugu. Tassanilu qulakkiissavaa periusiortoqarlunilu ilitseruusiortoqar-nissaa kommunemut nalunaartussaasoqartillugu qanoq iliorto-qartarnissaanut tunngasunik.
- MIO'p innersuussutigaa, nalunaaruteqartoqartillugu iliuuseqarfigi-neqartarnissaat qulakkeerneqartassasoq, meeqqanullu iliuusis-sanut pilersaaruseriortoqartarnissaa.
- MIO'p innersuussutigaa, sullissisut qanigisanik sullitaqartarneran-nut tunngasoq kommunep misissussagaa, taamaallinlu meeqqat ikiorneqarnissaminnik pisariaqartitsisut ikiorneqartarnissaat qulakkeerneqartarniassamat qanorluunniit qanigineqartigi-galuarpat.
- Tulliullugu qanigisanik sullisseqqusaannginnermut tunngasut am-masumik tikkuartorneqartarnissaat pingaaruteqarpoq. Qaanaami innuttaasut ikittunnguullutillu avinngarusimaqigamik, taamaat-tumik qanigisanik sullitaqarnissaq pinngitsoorneqarsinnaasarani, taamaattumillu ammasumik eqqartorneqarlunilu sulissutigine-qartariaqarpoq. Qanigisanik sullisseriasaarnissamut tunngasut innuttaasunit, sullissisunik politikeriniillu eqqartorneqarsinnaal-luarpoq aaqqiissutissamullu siunnersuummik nassaartoqarluni. Ajornartorsiummut aaqqiissutaasinnaapput sullissisut imaarsar-neqarlutik oqaloqatissaqartittarnissaat aamma qanigisanik sullis-seriarsinnaaneq ammasumik eqqartuiffigineqarnissaa.
- Meeqqat Illersuisuata innersuussutigerusuppaa, meeqqat inunnik isumaginnittoqarfimmit ilisimaneqariinngitsut ikiorserneqartaria-qartullu eqqumaffigineqarnissaasa sullinneqarnissaasalu eqqaa-manegarnissaat. Ingammik paquminartinneqartunut tunngasuu-gaangata, taamaattumik MIO' mit erseqqissaatigineqassaaq kom-mune suliniuteqarnerusariaqartoq, meeqqat arajutsineqartussaa-galuartut arajutsineqannginnissaat qulakkeerniarlugu pisariaqar-titaminnillu ikiorneqarnissaat qulakkeerniarlugu.

NP-artikeli 6, 24, 27:

MEEQQAP PEQQISSUUNISSAMINIK PISINNAATITAAFFEQAR- NERA NAAMMAGINARTUMILLU INOORIAASEQARNISSAA

*Meeraq inooriaaseqarsinnaatitaavoq timikkut, tamikkut, ileqqorissu-
mik tamikkullu ineriartomissaminut qulakkeerinnittumik. Angajoq-
qaat allalluunniit meeqqamut akisussaasuusut akisussaaffeqarner-
paajupput piginnaasatik aningaasatigullu atukkatik aallaavigalugit
meeqqap inuuniamemini tamakkua atugassarititaatigut qulakkee-
rinnissallutik, ineriartomissaanullu pisariaqartitaasut aallaavigalugit
naalagaaffillu atuutsitsisoq pisussaaffeqarpoq ikiuinissaminut. Mee-
raq peqqinnartumik inuuneqarnissaminut peqqissuunissaminullu
pisinnaatitaaffeqarpoq, peqqissutsitigullu ikiorneqarlunilu katsorsar-
neqarnissaminut pisinnaatitaaffeqarluni, pisariatitsinermini. Peqqis-
sutsitigut qaffasinnerpaaq anguneqarsinnaasoq malillugu meeraq
ikiorsemegarlunilu nakorsamik ikiorneqarsinnaatitaavoq.*

MIO innuttaasunit arlalinnit saaffigineqarpoq, inissaaleqinerujussu-
aq piitsuunerlu Qaanaami unamminarnerarlugit. Illut arlallit Uum-
mannamiit (massakkut Dundas) 1953-imi nuutsitaanerinngaane-
ersuupput. Illut taakkua arlallit imeqarnatillu kissarsuummik kissas-
serneqartuupput. Inissaaleqisoqarnera pissutigalugu amerlasuut
ineqatigiiaartarput.

Innuttaasut tamakkiisumik suliffeqanngitsut innuttaasullu ilinniarsi-
manngitsut piffissap ilaani aalisarfiunanilu piniarfunngitsumi immi-
nut pilersornissartik ajornartorsiutigisarpaat. Ilaqutariit meerallit
arlallit ataasiinnarmik akissarsiortoqarput ilaqutariit pisariaqartitaan-
nik tamakkiisumik matussusiisussamik. Innuttaasup oqarneratuut:
"Ukiuni kingullemi 6-10-ni Avannersuami piitsuussuseq ersarinneru-
lemikuuvoq".

MIO'p innuttaasut naapisimaarpai ernummateqartut nappaatit ki-
ngusinaarlutik paasineqartarmata, Ilulissanilu nakorsiortoqartari-
aqartarnera toqqissiviillutigisarlugu. Ilisimatitsissutigineqarpoq nali-
nginnaanerarlugu meeqqat 6. klasseniittut pujortartarnerat. Inersi-
masut napparsimasut meeraasa ikiorneqannginnerat atorfillit ilaasa
erumanartoqartippaat.

Tamakkua unamminartuupput meeqqat peqqinnartumik naamma-
ginartumillu inuuneqartitaanissaannut tunngatillugu. MIO'p paasisin-
naavaa ineqarniarnermut inuussutissarsiornikkullu ineriartortitsinis-
samut ajornartorsiutaasut, aamma kikkut tamat peqqinnissatigut
kiffartuunneqarsinnaanissaat unamminartorsiortitaasoq. Isumaqati-
giissutaasumi artikeli 27-mi takuneqarsinnaapput meeqqat isuman-
nartuni inissaqartitaasut, timikkut tamikkut aamma tamikkut inerik-
kiartornissaat pinngitsoortissallugu ajornartorsiortoqartoq.

Qaanaarmiut innersuussutaat

- Inuussutissarsiornikkut ineriartortitsinerunissaq
(qaleralinnik tunisassionerulernikkut)
- Nakorsanik angalasartunik Qaanaaliartoqartalermissaa.
- Atuarfimmi nerisaqartitsisinnaanngornissaq.

NP MEEQQANUT KOMITÉ'ATA OQAATIGAA, PIITSUUSSUSEQ MEEQQAT
INUUNIARNERANNUT INERIARTORNERANNULLU AJORTUMIK SUNNI-
UTEQARSINNAASQ. ARTIKELI 6 AAMMA ARTIKELI 27 MEEQQAT
PISINNAATITAAFFII PILLUGIT ALLASSIMASUNI MEEQQAP INUINNAR-
NISSAMUT INERIARTORNISSAMULLU PISINNAATITAAFFII TASSA
NAAMMAGINARTUMILLU INUUNEQARNISSAQ MEEQQAP PISINAA-
TITAAFFIGAA. PISORTAT PISUSSAFFIGAAT NUNAP INOQQA AVISA
AKORNGANNI ANGAJOQQAANIK INERSIMASUNILLU AKISUSSAASUU-

SUNIK KULTURIMINNU TULLUUTTUMIK NERISAQARTITANISSAAT,
ATISAQARTITANISSAAT INEQARTITANISSAALLU. INGAMMIK NUNA-
MINNI AVINNGARUSIMASUMIITTUMI INUUTILLUTIK NUNAP INOQQA-
VI PEQQINNARTUMIK INUUNEQARNISSAAT AQQUTISSIUNNEQARTA-
RIAQARPOQ. (CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD, GENERAL
COMMENT NO. 11 (2009) INDIGENOUS CHILDREN AND THEIR RIGHTS
UNDER THE CONVENTION, QUPP. 8 AAMMA 11).

MIO'p innersuussutai

MIO paasisinnaavaa ineqarniarnikkut inuussutissarsiornikkullu ajornartorsiutaasut, aamma kikkut tamat peqqinnissaqarfimmit ikiorserneqarsinnaanerat unammintartumik inissisimasooq, taaneqareersutulli ajornartorsiutit iliuuseqarfigineqarsinnaapput innuttaasut, aamma meeqqat Qaanaami peqataatinnerisigut. Imaappoq inuit pisinnaatitaaffiit tunngasutigut ineriartortitsineq, pilersaarusiorneq, ingerlatsilerneq, atuutitsilerneq aamma politikkinik missingersuutinullu tunngasunik pilersaarusiarnik ingerlatsineq pillissagaluarpooq. NP Meeqqanut komité'ata oqarneratigut oqaaseqaatimmi nr. 15-imi oqaatigaa, Kalaallit Nunaata salliuuttariaqaraa immikkoortitsinngitsumik meeqqat peqqinnissatigut ikiorserneqarsinnaanissaat, akissaqartinneqarnanilu inuttassaqartinneqanngippat taava sukkanerpaamik pitsaasumillu meeqqat peqqinnissaqarfisigut ikiorserneqarsinnaanissaat anguniarneqartariaqartoq. Kalaallit Nunaat pisussaaffeqarpoq piitsussutsimut iliuuseqarnissamut (taamaalillunilu meeqqat peqqissuunissaannut iliuuseqarnissaminut) tamanna NP Meeqqanut Komité'p 2017imi naafferartumik naliliinerani erseqqissaassutigineqarpoq.

Taamaattumik MIO'p siuliani innersuussutaareersut nangillugit innersuussutigaa Qaanaami inuit pisinnaatitaaffii aallaavigalugit aqqissuussamik iliuuseqartoqarnissaa, takussutissalimmik. Iliuuseqarnissamut Namminersorlutik Oqartussat Avannaatalu Kommunia suleqatigalugit Qaanaami sumiiffimmi ataatsimiitsitaliaq pingaarutilimmik inissisimaffeqalersinnaassaaq.

- MIO'p innersuussutigaa, kommune Namminersorlutillu Oqartussat meeqqat allamiittutulli peqqinnissaqarfimmi misissorneqarsinnaanissaat, nassuiaassiffigineqarsinnaanissaat suliarineqarsinnaanissaallu qulakkeerneqassasoq.
- MIO'p innersuussutigaa, kommune angajoqqaanut tamanut ikorfartuisinnaasunik pilersitsissasoq, aamma angajoqqaanngortussanut (Siusinaarluni Iliuuseqarneq).
- MIO'p innersuussutigaa, ineqarnermut tunngasut misissuuffigineqassasut iluarsaattuussinissallu aallartisarneqassasut.
- Piitsussutsimut killissanik naliiisoqarnissaa MIO'ip qilanaaraa.
- MIO tikeraarnermini ilaqutariinnik anisitanik inissigallarnernut tunngasunik ilisimatineqarpoq, MIO'llu kissaatigaa meeqqat ilaqutariillu atugarissaarlutik inuuneqarsinnaanissaat qulakkeerneqassasoq.

SULIFFISSANIK SULISUNILLU AMIGAATEQARNERMUT TUNNGATIL-
LUGU MIO'P INNERSUUSSUTIGAA NALILERSORNEQAQQISSASOO PI-
SORTATIGOORTUUNNGITSUMIK PIGINNAANILLIT, TASSA INUIT MISI-
LITTAGAASA ILISIMASAASALU PITSAANERUSUMIK ATORLUARNEQAR-
SINNAANISSAAT. INUIT ARLALLIT ULLUMIKKUT SULIFFISSAALE-
QISUUPPUT, PIGINNAANERPASSUARNILLU TOQQORTAQARLUTILLU-
SOQQ, INUIAQATIGIINNI ILUAQUTAASINNAASUNIK. PIGINNAASALLI

TAMAKKUA SORAARUMMEERSIMASUTUT PAPPILIAQARFIGINNGILAA
TAAMAATTUMILLU INUIAQATIGIINNI ILUAQUTAASINNAAGALUARLUTIK
ERSINNGITSUTUT INISSISIMALERTARPUT. PIGINNAASAT PAPPILIA-
QARFIGINEQANNGIKKALUARTUT ATORLUARNEQARSINNAAPPUT
AALISARNERMI, TAKORNARIAQARNERMI AAMMA AATSITASSARSOR-
NERMI. TASSA INUIT PIGINNAASAASA ATORLUARNERISIGUT SIUARI-
ARTORTOQARSINNAALLUARPOQ: ([HTTPS://SNM.KU.DK/SNMNYHEDER/
ALLE_NYHEDER/2016/2016.6/GROENLAND-SIDDER-PAA-EN-GULDGRU-
BE-AF-MENNESKELIGE-RESSOURCER/](https://snm.ku.dk/snmnyheder/alle_nyheder/2016/2016.6/groenland-sidder-paa-en-guldgrube-af-menneskelige-ressourcer/)).

NP-artikeli 31:

MEEQQAP SUNNGIFFEQARNISSAMINUT, EQQISSISIMAARNISSAMINUT PINNGUARNISSAMINULLU PISINNAATITAAFFII

Meeraq eqqissisimaarnissaminut pisinnaatitaaffeqarpoq soorluttaaq sunngiffeqamissaminut, pinnguamissaminut sunngiffimmilu soqutigisaminik aallussisinaanissaminut pisinnaatitaaffeqarpoq, soorluttaaq kulturikkut eqqumiitsuliomerullu tungaatigut peqataasinnaatitaaffeqartoq. Kalaallit Nunaat naapertuuttunik assigiinnillu periarfissaqartitsisussaavoq, taamaalillutik meeqqat periarfissanik tamakku-ninnga aallussisinnaanngortillugit.

Sumiiffissanik ilaqutariillu meerartaasa pinnguartarfissaat amigaatigineqartut. tusarsaqaqaq. Ingammik sumiiffigisartakkat meeqqanik nakkutiginniffiusinnaasut ujarторneqartarput. Meerarpassuaqarpoq assigiinnigtsunik patsiseqartumik aasaanerani illoqarfimmit qimaganneq ajortunik. Inuuneq pitsaasutut isigineqartartoq innuttaasunit arlalinnit tassaasarpoq ilaquttat ilagalugit pinngortitamiinneq, peqatigiilluni piniarlunilu aalisarneq. Innuttaasut ilaanniit siunnersuutaavoq meeqqat angalanissamut periarfissaqanngitsut ilagalugit pinariartoqarlunilu aalisariartoqarsinnaanera.

Qaanaarmiut innersuussutaat

Assersuutigalugu piniartut appaliarsunniarnerannut meeqqat peqataatinneqarsinnaanissaat.

NP MEEQQANUT KOMITÉ'P EQQAASITSISSUTIGAA TAMAKKIISUMIK ISIGALUGIT MEEQQAMUT QIVIARNISSAQ, TASSA MEEQQAP TIMIKKUT, TARNIKKUT, ILEQQORISSAARNIKKUT, TARNIKKUT AAMMA INOOQATI-GIINNIKKUT INERIARTORNERIT ILANNGULLUGIT ISIGINNISSAQ. NP MEEQQANUT ISUMAQTIGIISUTAATA AALLAQQAASIUTAANI NAQIS-SUSERLUGU ERSEQQISSAATIGINEQARPOQ INUIT ATAASIAKKAAT AALLAAVIGALUGIT ILEQQUT KULTURIKKULLU NALEQARTITAT PINGAARUTEQARNERAT. NAALAGAAFFIIT PEQATAATITAQARTUT AALLAAVIGILLUINNAQQISSAASSAVAAT AVATANGIISINIK ATUINERMUT TUNNGATILLUGU KULTURIP PINGAARUTEQASSUSAA – ILANNGULLUGU MEEQQAP INUUNISSAMUT, INUGINNARSINNAANISSAMUT INERIARTORNISSAMULLU PERIARFISSAQARNISSAATA QULAKKEERNEQARNISSAA (CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD, GENERAL COMMENT NO. 11 (2009) INDIGENOUS CHILDREN AND THEIR RIGHTS UNDER THE CONVENTION, QUPP. 8).

MIO'p innersuussutai

MIO'p maluginiarpaa, soorlu NP Meeqqanut Komité'p oqaaseqaataani nr. 13'imi aamma tikkuarneqareersutut, meeqqat eqqissisimaarsinnaanerisa sunngiffeqarsinnaanerisalu pingaaruteqassusaasa pisortanit politikinerinillu isiginiarneqanngippallaartarnera, taamatutaaq meeqqat pinnguarnissaannut, sunngiffimminnilu soqutigisaqarsinnaanissaannut, aammami meeqqat kulturikkut eqqumiitsuliornerullu tungaatigut peqataanissaminut pisinnaatitaaffeqarnerat ilanngullugit isigineqanngippallaartarnerat. Pisinnaatitaaffiit taakkua nutaanik politikiliornerni aamma missingersuutit akuerineqartussat suliarineqarneranni ilaatinneqartartussaagaluaramik. Meerarpassuarnut allamiittunut saniillullugu Qaanaami meeqqat pinngortitamut avatangiisimullu minguitsumut, sammisassanik aningaasarsiutaasunik sunnerneqanngitsumik ornitassaqaqaat. Taamaanneratalu meeqqat kulturikkut oqaatsitigullu kinaassusaannut ataqinnittumik pinnguarlutillu sunngiffimminni aallutassaqartinnissaannut periarfissaqissaqaqaq.

Taamaattumik MIO'p innersuussutigaa ingammik Avannaata Kommuniata meeqqat sunngiffimminni sammisassaqartinnissaannut tunngatillugu politikiliorntinnatik missingersuusiortinnatillu meeqqat peqataatissagaat, taamaalillugulu meeqqat inissisimanerannut kisaataannut kulturikkullu tunuliaqutaannut tulluuttumik aqqjissuussisoqarsinnaalissalluni. Meeqqat sunngiffimminni sammisassaqartinnissaasa pitsanngorsaaffiginerisigut, meeqqat kulturimikkut oqaatsitigullu kinaassusertik nukittorsarsinnaavaat, soorlu Meeqqat Pisinnaatitaaffiini allasimasutulli, aammattaaq NP Nunap Inoqqaavinut tunngatillugu isumaqatigiissutaat eqqortinneqassagaluarimat. Meeqqat piniartut appaliarsunniarinnissaannut peqataasinnaanissaannut tunngatillugu siunnersuutaavoq periarfissarpassuarnut allanut assersuutaasoq, kommunemut aningaasarpassuarnut naleqartariaqanngitsaq. Periarfissat allat tassaasinnaapput – sumiiffissat nakkutigineqartut – taakkualu missingersuutinut sunniuteqartussaapput, kisiannili ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu tamaalior-nissaq akikinnerusussaavoq inuiaqatigiinnut sunniutissai eqqarsaatigigaanni, assersuutigalugu meeqqat atugarissaarnissaannut tunngatillugu soqutiginninnginnerup kingunerisinnaasaanut naleqqjukaanni.

- MIO'p tapersersorpai Qaanaami namminneq kajumissutsiminnik ingerlanneqartut, meeqqat inuunerannut sunngiffiannullu sunniuteqarluaaruusut. Innuttaasut amerlasuut pitsaasumik inuuneqarnertut nalillermassuk pinngortitameeqatigiittarneq, taamaattumik MIO'p tapersersorpaa, ilaqutariit namminneq piniariarlutillu aalisarialeraangamik meeqqanik angalanissamut periarfissaqanngitsunik ilaserinnissinnaanerat. Innersuussutaasinnaavor-taaq meeqqanut sammisassaqartitsineri ilaqutariit soqutiginnittullu ilaatillugit sammisassanik pilersitsisinnaanissaq
- MIO'p Qaanaamiinnermini aamma ilisimalerpaa Qaanaarmiut immikkut ittumik oqaluttuariaaseqarnerat, Qaanaarmiut suli attanneqartumik. Tamanna aamma sammisassaasinnaavoq tamanit qaasinilluunniit ukioqaraluaaanni peqataaffigineqarsinnaasoq.

NP-artikeli 28 aamma 29:

MEEQQAP INERIARTORNISSAMINUT ILINNIAGAQARNISSAMINULLU PISINNAATITAAFFEQARNERA

Tunngaviusumik naligiissitaanissaq pillugu tunngaviusumik atuarsinnaanissaq neqeroorutaassaaq meeqqanillu tamanit anguneqarsinnaassalluni. Meeqqap ilinniartinnerata siunertarissavaa meeqqap kinaassusaa ineriartussamat, taamatuttaaq tamikkut timikkullu piginnaasamigut ineriartussagami. Soorluttaaq inuit pisinnaatitaaffiinik ataqqinninnissatulli, naligiissitaaneq, nammineq angajoqqaagamisaaq, kulturikkut kinaassuseq, avatangiisit, nunamilu naleqartitaqarinnissaq meeqqap ineriartomeranut ilaatinneqartussaapput.

Nalinginnaaqisumik atuarfearfimmiit kissaatiginnittoqartarpoq atuarkiup inunnillu isumaginnittoqarfiup akornnganni qaninnerusumik eqaannerusumillu suleqatigiittoqarnissaanik. Atuarfimmi atorfillit oqaatigaat ilinniartitsisut piffissaqarnatillu nukissaqanngitsut meeqqanik inuuniarnermikkut ajornartorsiuteqartunik ikiuinissaminut, ujartorpaallu inunnik isumaginnittumik atuarfimmut aalajangersimasumik sulisoqarnissaa. Ilinniartitsisut taarserarnerujussuannut suliffimmut atatillugu inigisat ajornerujussui periarfissalunnerilu patsisaqataasutut aamma taaneqarput.

Atuarfik MIO'mut ilisimatitsivoq, atuarkiup-angerlarsimaffiullu akornnganni allatut attaveqatigiinnissamik aqqiussuussisarnerit misillit-tagaqarfigilluarneqartut, taamaalilluni angajoqqaaginnaanngitsut aammali aanaakkut, inersimasullu meeqqamut atalluartut angajoqqaanik ataatsimiittisinerit peqataasinnaanngortitsinikkut. Soorluttaaq ataasinngornikkut meeqqat ullaakkut katersuutsinneqartalersimasut. MIO'p tikeraarnermini maluginiarpaa meeqqat ilaat piffissaq eqqorlugu takkuttanngitsut. Piniarfiuleruttorneralu patsisaasunut ilaatinneqarpoq, meeqqat piniarnermut ilaatinneqartarmata. Atuarfimmiit siunnersuutigineqarpoq atuarneq ukiup qanoq ilineranut tulluarsarneqarsinnaagaluartoq, Qaanaami pinngortitamut ingerlaatsimullu tulluarnerulersillugu.

Meeqquvinnit oqaatigineqarpoq ukiuni arlalinni meeqquvissaa-leqisoqarsimasoq. Angajoqqaat suliarforsinnaasarsimangillat meeqqat paarsisusaaqanngimmata.

ARTIKELI 29-MI NP MEEQQAT PISINNAATITAAFFIAT PILLUGU ISU-
MAQATIGIISUTAANNI ALLASSIMASOQARPOQ ILINNIARNISSAMUT
TUNNGATILLUGU MEEQQAP KULTURIKKUT KINAASSUSAANUT, OQAA-
SIINUT NALEQARTITAANULLU TULLUARSAASOQARLUNI INERIARTOR-
TITSISOQARSINNAANERA QANOQ UUTTORTARNEQARSINNAANER-
SOQ. ATUARNERULLU INGERLANNEQARNERANUT KULTURIKKUT
INGERLANNEQARTARTUNUT UKIULLU QANOQ ILINERANUT TULLUAR-
SAALLUNI ATUARNERUP INGERLARNGA AQQIUSUUNNEQARSINNA-
SOQ. (CONVENTION ON THE RIGHTS OF THE CHILD, GENERAL
COMMENT NO. 11 (2009) INDIGENOUS CHILDREN AND THEIR RIGHTS
UNDER THE CONVENTION, QUPP. 12 AAMMA 14).

Qaanaarmiunit innersuussutit

- Atuarfimmi isumaginninnikkut siunnersortimik atorfinitsitsisoqassasoq
- Atuararneq Qaanaami pinngortitamut tulluarsarneqarli.

MIO'miit innersuussutigisat

Namminersorlutik Oqartussat akisussaaffigaat Qaanaami atuarfimmi pisariaqartitanik najoqqutassaqartitsinissaq, taamaalilluni ilinniartitsisut taarseraappallaannginnissaat qulakkeerneqarsinnaassalluni. NP Meeqqanut Komité-anit 2017-imi naafferartumik nalilersu-isoqarneranut tunngatillugu oqaaseqarfigineqarpoq ilinniartitsi-isoqarnermut tunngasoq. Ilinniarnep pitsaasuunissaanut tunngatil-lugu pisariaqarpoq iluamik ingerlatsisoqarnissaa tamaaliorneq meeqqat innuttaalluurtulersinnaanissaannut periarfissiisusaa-mat, inuttut naleqartitanik ataqqinnittumik, soorlu Meeqqanut Komité-p allassimasaani nr. 1-mi allassimasutut. Kanngutsaatsuliorfigin-ninnerit, atornerluinerit inuuniarinnikkullu atugarliornerit meeqqap ilinniagaqarnissaanut periarfissanik ajoqusisarputtaaq, atuartullu atuarunnaarnerannut patsisaasarlutik imaluunniit atuariartunngit-soornerannut patsisaasarlutik. Tamakkualu pinngitsoortinniarlugit Namminersorlutik Oqartussat pisussaaffeqarput pisariaqartutigit aallartitaqarnissaminut soorlu Meeqqanut Isumaqatigiisummi ar-tikeli 28-mi allassimasutut. Meeqqat oqaasiinut kulturikkullu ki-naassusaannut ataqqinninnginneq patsisaasinnaavoq Qaanaami meeqqat kulturimikkut kinaassusaannut oqaasiinullu tulluuttumik atuartinneqannginnerat, soorlu NP Nunap Inoqqaavinut tunngatil-lugu aalajangersagaanni artikeli 14-imi allassimasutulli, aamma NP Meeqqanut Komité-ata oqaaseqaataani nr. 11-mi nunap inoqqaavi-sa meerartaannut tunngasumi allassimasutut.

Taamaattumik MIO'p innersuussutigaa Namminersorlutik Oqartus-sat Qaanaami ilinniartitsut atugarisaannik pitsanngorsaaqqullugit, taamaalilluni ilinniartitsisunik Qaanaameersunik pissarsisoqarsin-naanngitsillugu ilinniartitsisut Qaanaamiiginnarsinnaanissaat aqqu-tissiuussiffigalugu, taamaalillunittaaq allanngoranninnerusu-mik ilinniartitsisullu meeqqat kulturianut oqaasiinullu ataqqinnillutik piginnaaneqarnerulernissaannut aqqu-tissiuusseqataassagaluaara-mik.

MIO'p aammattaaq innersuussutigaa nalunaarusiami innersuusu-taareersunut ilanngullugu, pisortat allaffeqarfiisa akornnganni suleqa-tigiinnissap eqqumaffigineqarnerulernissaa, taamaalillunilu mee-q-qap inersimasumut tatigisaminut saaffiginninnissaanut pitsaaneru-sumik periarfissiisoqassalluni.

MIO-ttaaq maluginiarpa meeqqerivinnik amigaateqarnerup angajoqqaat suliarforsinnaanginnerannut ajornartorsiorititsinnaangitsoq, aammali meeqqat atualinnginnerminni piginnaasassaminnik piginnaaneqalereersimanissaraluannut ajoqutaasartooq. Meeqqanut sulii atualinngitsunut perorsaaniikkut ineriikkiartuutaasunik ulluunerani neqeroorutit pillugit Inatsisartut inatsisaanni nr. 16, 3. december 2012-meersumi allassimareerpoq, inatsisillu siunertaraa meeraq qitiutillugu meeqqallu angajoqqaatut akisussaasui peqatigalugit imaluunniit pilersuisui pitsaanerpaamik ikorfartorneqarnissaasa qulakkeerneqarnissaat, meeraq atualinnginnermini peqqinnartumik imaqluurtumillu ineriartortinneqarnissaa qulakkeerniarlugu. Taanna Meeqqat Pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiisummut naapertuuttuuvooq aamma NP Meeqqanut Komité-ata oqaaseqaataani nr. 7-mi allassimasumut tassalu meeqqap pisinnaatitaaffii meeraanermi siusinnerpaamik atuutsinneqartassasut.

Ulluinnarni meeqqat sulii atualinngitsut neqeroorfigineqarnissaannut kommunalbestyrelse qulakkeerinnettussaavoq meeraq atualertinnani ornittagaqarnissaanut (aammattaaq pinngitsoorani pitsaassuseqartumik) taamaattumik MIO'p innersuussutigaa, kommunep meeqqeriveqarnermut tunngasunik pisariaqartinneqartunik qulakkeerinneqarnissaanut Avannaata Kommunia iliuuseqassasoq.

- MIO'p innersuussutigaa pisortaqarfiit akornganni aaqqissuusamiiq suliqatiginnittoqarnissaanut qulakkeerinnettumik inatsisiliortoqassasoq.
- MIO'p eqqaasissutigissavaa Naalagaaffiit Peqatigiit Nunap Inoqqaavi pillugu isumaqatigiissutaat, ima piuaaffiginnittoq:
- Nunap Inoqqaavi pisinnaatitaaffeqarput ilinniartitaanerminnut meeqqeriveqarnermikkullu tunngasutigut namminneq aaqqissuussinissaminnut, namminneq oqaatsit aturlugit, namminerlu kulturiminnut tulluuttumik periusiorsinnaatitaapput ilinniartitsinerminnut ilitsersuussinerminnullu tunngasutigut (Artikeli 14) aamma: Nunap Inoqqaavi immikkoortinneqaratik aningaasatigut inuuniarnermikkullu atukkamikkut pisinnaatitaaffeqarput pitsanngorsaassallutik ilaatigut soorlu ilinniartitaanermut, suliasaqarnermut, inuussutissarsuutitigut ilinniartitaanermikkut, atuartinneqarnermikkut, inissaqartitaanermikkut, eqqiluisaarnertigut, peqqinnissaqarfitsigut aamma inunnik ikiorsiissutitigut (Artikeli 21, 1).

NP-artikeli 5 aamma 18:

ANGAJOQQAAT AKISUSSAAFFIAT PERORSAANERLU

Angajoqqaat pisussaaffigaat meeqqap perorsameqamissaa. Naalagaaffiit peqataasut akisussaaffik tamanna ataqqissavaat ikiullutillu pisariaqartitsisoqameratigut.

Angajoqqaaniit, atorfilittaniit inersimasuniillu allanit isumaqartoqaaq, angajoqqaarpasuit assigiinngitsunik patsiseqartumik meeqqaminnik isummassuinissartik isumagineq ajoraat. Inersimasut kaammattuutigaat angajoqqaat akisussaassuseqarnermut ilisimasaqarnissaat nukittorsartariaqartoq siunnersuutigaallu ilisimasaqassuseq qaffassarneqarsinnaassasoq angajoqqaanik pikkorisaniikkut imaluunniit angajoqqaanut siunnersuisarnikkut.

Malunnaqaaq meeqqanik perorsaaneq ullumikkut assigiinngitsunik isumaqarfigineqartarmat: ilaat isumaqarput meeqqat "killeqanngitsumik" perorsarneqartut, meeqqallu angajoqqaaminnik aqutsisusut. Allat oqaatigaat angajoqqaat "sakkortuallaamik" perorsaanerarlugit.

Aasaanerani meeqqat unnuami aneertarnerat inersimasut ilaannit ajunngitsutut isiginiarneqartarpoq, "tamaani taamaattuaannarnikuummata" taamani meeqqat piniarnermut peqataatitaasarallarmatali. Allat apeqqusersorpaat meeqqat unnuami aneertarnerat, siornatigutulli meeqqat ullumikkut nakkutigineqarneq ajormata.

ANGAJOQQAAT AKISUSSAFFEQANNGINNERANNUT,
PERORSAANNGINNERANNUT KILLILERSUINNGIN-
NERANNULLU TUNNGATILLUGU ASSERSUUTIT

Nalunaarutigineqarpoq:

- Perorsaannermi meeqqat naleqartinneqanngitsut. Sakkortuumik perorsaasoqarpoq. Meeqqat unnuami inersimasunik nakkutigineqaratik aneertarput. Meeqqat aqagukkut atuariatornissaannut qasuer-simanissaannullu tulluutinngilaq. Qanga meeqqat ukiussamut pilinermut ikiuuttarnikuupput.
- Allaat meeqqat mikisut sapaatip akunnerata naanerani unnorujussuarmut aneertarput. Ilaasa tamanna ajoqutissaqartinngilaat, kulturi taamaammat. Tamannali pitsaasuunngilaq meeqqammi nakkutigineqanngimmata. Meeqqat killissanik ilinniartinneqartussaapput. Taamani uanga atonerluisuugallarama ajorineq ajorpara, katsorsareerlungali ajornartorsiut takusinnaalernikuuara.
- Angajoqqaanik pikkorissaatitsinissaq pisariaqartinneqartorujussuuvoq. Amerlasoorpassuit ilaqutaqalernis-saminnut piareersimannngillat inuttut piginnaasamik-kut sulii amigaateqaramik, taamaalillutillu meeqqat angajoqqaamik aporaannerannut isiginnaartuulertarput. Meeqqamillu perorsarnissaannut sakkussaminnik amigaateqarput.
- Meeqqat nakkutigineqarnissaat pisariaqartinneqarpoq, ingammik unnussuarmut aneernerminni. Siornatigit meeqqat inersimasunik nakkutigineqartarput, piniakanik ikiuuttaramik. Ullumikkut angajoqqaat sulisus-saagamik meeqqallu atuartussaammata meeqqanut pitsaasuunngilaq unnussuarmut nakkutigineqarnani aneernissaq. Tankit eqqaanni naamaartarput pinnguaatinillu ulorianartunik pinnguartarlutik.
- Meeqqat pisariaqartippaat angajoqqaaminnik oqaluunneqarnissartik ilitersorneqarnissartillu.

MEEQQAT PISINNAATITAAFFEQARNERAT ISUMAANNGILAQ MEEQQAT
AALAJANGIISUUSSASUT. ILAANNIKKUT MIO NAAPITAQARTARPOQ
INERSIMASUNIK TAAMATUT ISUMAQARTUNIK, MEEQQAT ISUMASIO-
RAANNI TAAVA MEEQQAT ISUMAAT SIUNNERSUUTAALLU TAMAVIM-
MIK TUSAANEQASSASUTUT MEEQQANIK ISUMAQARFINGEQASSASUT.
MIO'P MISILITTAGAI NAAPERTORLUGIT, INERSIMASUT MEEQQAMIK

NAATSORSUUTIGISAANNUT SUUNERINIK PAASINIAANERMI MEEQQAT
IMMIKKOORTISSINNAALLUARTARAAT KISSAATIT, ISUMMAMINNILLU
ANITSINERTIK AAMMA AALAJANGIISUUSUSSANIK OQAASEQARNERIT
ASSIGIINNGISSUTAASA IMMIKKOORTINNISSAAT. IMAANNGILAQ
PIMOORUNNEQARAANNI AALAJANGIISUUTINNEQARTUSSAALLUNI

Qaanaarmiunit innersuussutit

- Angajoqqaanik ilaqutariinnillu siunnersuisarnissaq
- Angajoqqaanik pikkorissaanissaq

MIO'p innersuussutai

Meeqqat Pisinnaatitaaffiini allassimavoq angajoqqaat perorsaanis-samut akisussaasuusut. Isumaqatigiisummi artikeli 18-mi aamma allassimavoq, Kalaallit Nunaata qulakkiissagaa, angajoqqaat mar-luullutik meeqqap perorsarneqarneranut ineriartortinneqarnissaa-nullu akisussaaqatigiittut. Kalaallit Nunaata aamma ataqqissavaa taamatuttaaq akisussaassuseqarneq, pisinnaatitaaffeqarneq aam-ma pisussaaffeqarneq ilaqutariit siammasinnerulersimasut imaluun-niit inuiaqatigiit sumiiffimmi ileqquliuutit naapertorlugit aamma aki-sussaaffimmik tigumminnittuusunut inatsisitigulluunniit akisussaaf-fimmik tigummiaqartunut tunngatillugu. Meeqqap ineriartornermini piginnaaneranut tulluuttumik akisussaaffeqartoqassaaq, isumaqati-giisummilu artikeli 5-imi allassimasut malillugit naapertuuttumik ilitsersuisoqarlunilu meeqqamut tulluuttumik ikorfartuisoqassaaq.

Kalaallit Nunaat pisussaaffeqarpoq angajoqqaanut allanullu akisus-saaffimmik tigummiaqartunut ikorfartuissalluni, taamaattumik Meeqqat tapersorsorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26 juni 2017-meersoq atuutsinneqalernikuvoq. Inatsit ilusiligaavoq Meeqqanut Komité-p tunngaviumik isummerneranut nr. 4-mut naapertuuttumik ilaatigut ersersinneqartumi angajoqqaat meeqqallu akornganni tatigeqatigiinnissaq anguniarlugu angajoqqaanut paasis-sutissiinissaq ikorfartuinissarlul qulakkeerneqarnissaannik, apeq-qtinut ajornartorsiorititsisunut eqqartuisoqartillugu, inuusuttullu pisinnaatitaaffii ataqqillugit akuerineqarsinnaasumik aaqqiisoqarnis-saanut tunngatillugu. Komité-p nalinginnaasumik oqaaseqaataani nr. meeqqanut aqqusinermiittunut tunngatillugu, Kalaallit Nunaanni meeqqanut aqqusinermiittartunut tunngasutigut isumassarsiorfis-satut atorneqarsinnaavoq, Kalaallit nunaanni meeqqat aqqusiner-miittartut qanoq iliuseqarfigineqarnissaat eqqarsaatigalugu. Kulturi pissutaalluni meeqqat unnutorujussuarmi aneertarnerat kulturimut attuumassuteqaraluarpalluunniit, taava kommunep suliassaraa mi-sissussallugu matumani pineqartumi kulturi peqqutaanersoq meeqqanillu sumiginnaanerunnginnersoq. Tamatumani aamma ilanngunneqarsinnaavoq ilaqutariinnut attaveqartoqarsinnaaneq, tul-luuttumik iliuseqarnissaq anguniarlugu, angajoqqaajuneq pillugu pitsaasumik ilinniartitsisoqarnissaq siunertaralugu, killiliinissamut ileqqussanillu pitsaasunik aaqqiisnaangortitsinissaq anguniarlugu aamma persuttaanneqanngitsumik aporaaffiusinnaasunik aaqqiisna-anissaq anguniarlugu.

Taamaattumik MIO'p innersuussutigaa, kommunep paasisuttissii-nissaq annertusassagaa ilaqutariinnullu sanngiinnerusunut ikorsii-nissaq aallartissagaa, meeqqallu unnukut aneertarnerminnut tun-ngatillugu qanoq isumaqarnersut aamma misissuiffigalugu, patsi-saasullu allatorneqassasut qulakkeerneqarlunilu meeqqat tatigisa-minnik inersimasumik attaqarsinnaanissaat.

MIO'p atuagaq *"Grænsesætning i børneopdragelsen – Hvorfor og hvor går grænsen?" / "Meeqqanik perorsaanermi killiliisameq – Sooq killiliisoqartarpa kiisalu killissat sumiippat?"* saqqummerseqqam-merpaa – taanna aamma atorneqarsinnaavoq perorsaanermut killi-liinissamullu tunngatillugu.

Ilaqutariinnut-ilitsersuisinnaasumik/ siunnersortimik atorfinitsinis-saq.

NP-artikeli 19:

TIMIKKUT TARNIKKULLU PERSUTTARNEQANNGINNISSAMUT ATORNERLUNNEQANNGINNISSAMULLU MEEQQAP ILLERSORNEQARNISSAMINUT PISINNAATITAAFFIA

Naalliutsinneqamissamut illersorneqamissaq peqataatitaqartunut isu-maqarpoq nunat peqataatitaqartut pisussaaffeqartut meeqqap naal-liutsinneqamissaa pinngitsoormiarlugu sutigut tamatigut illersorne-qassasoq, angajoqqaanik allanilluunniit naalliutsinneqassagaluarpat, sutigullu tamatigut naalliutsinerit pinngitsoortinniarlugit pinaveer-saartitsisoqartassaaq, naalliutsisoqarsimappallu ikiuisoqassaaq.

Meeqqat Illersuisuat saaffigineqarpoq meeqqat inersimasullu tarnik-kut timikkullu naalliutsinneqartarnerannut tunngasunik. Persuttaa-sarnerit pineqartut inersimasut namminneq meeraanermiinni per-suttarneqartarsimanerannut tunngasuupput aammali maannakkut inersimasut akornganni persuttaasoqartarnerannut tunngasuullutik. Assersuutigalugu arnat naartunerminni aapparissaminnik persuttar-neqartarsimapput. MIO aamma innuttaasunit saaffigineqarput ilisi-matitsissuteqartunik namminneq ilaqutariittut katsorsarneqarner-miinni meeraanermiinni persuttagaasimanerminnut tunngatillugu er-loqissutitik pillugit ikiorserneqarsimallutik.

Tamakkua saniatigut aamma innuttaasut saaffiginnissutigaa inersi-masut akornganni pimmatiginnittarnerit pissutigalugit tarnikkut naalliutsitaasarnerit. Nalunaarutigineqarputtaaq ingutsisarnerit, im-mikkoortitaanerit nikanarsaanerillu nalinginnaasorujussuusut. Innut-taasup tamanna ima nassuaateqarfigaa: *"Tatigeqatigiinnerulemis-saq anguniarlugu annertuumik suliniuteqaqqaartariaqartarpoq im-minnut ammaffigeqatigiinnissaq anguniarlugu. Imminut illersomiar-neq matoqqanerlu nalinginnaasorujussuupput"*.

MIO'mut saaffiginnissutit aallaavigalugit Meeqqanut Illersuisup na-lilerpaa tarnikkut naalliutsitsineq suunersoq pillugu ilisimasaqarnis-saq amigaataasoq.

Qaanaarmiut innersuussutaat

- Ilaqutariit katsorsarneqarnissaannut aningaasanik immikkoortitsisoqartariaqarpoq meeqqanut nakuusernerit pinaveersaartilerniarlugit.
- Saaffissanik oqaloqatiginniffissanik pilersitsisoqartariaqaraluarpoq. Soorlu innuttaasup oqarneratuut: "Maani oqaloqatiginnit-toqarsinnaanngilaq aporaaffinnillu aaqqiinartoqarsinnaanngilaq".

MIO'p innersuussutai

Soorlu meeqqanut kanngutsaatsuliornerit atornerluinerillu akuerineqarsinnaanngitsut, NP Meeqqat Pisinnaatitaafi pillugit Isumaqatigiisutaanni piumasaatigineqarpoq, pisortat sulilluartaqartut meeqqanut persuttaasernerit pinaveersimatinniarlugit, pinngitsoortinniarlugit aamma persuttaasoqarsimatillugu iliuuseqarfigineqarnissaat anguniarlugu. "Persuttaasarneq akiorniarlugu najoqqutassiaq iliu-sissatullu pilersaarussiaq 2014-2017" pilersinneqarnerata kingunerisaanik ukiuni kingullerni aallartisaasoqarsimavoq meeqqanut persuttaasarnermut tunngasunik iliusissanik, assersuutigalugu "meeqqanut persuttaasarneq pillugu Ilinniartunik sulisunillu ilinniartitsineq", 2017-imi naalakkersuisoqarfimmit suliarineqarsimavoq. Taamaakkaluortoq tamanna pillugu Qaanaami sulii ernumanartoqarpoq.

Taamaattumik MIO'p innersuussutigaa sumiiffimmi annertunerujusuarunik suliniuteqartoqartariaqartoq, taamaalilluni kulturikkut sumiiffimmullu tunngasut aallaavigalugit eqqumaffigineqarnerulnias-sammata, tassanilu meeqqat akuliutsinneqarsinnaassammata. Sumiiffimmi ataatsimiitsitaliaq suliniummut taamaattumut atorluarneqarsinnaavoq, taamaalilluni sumiiffimmut tulluuttumik aaqqiissutissanik nassaartoqarniassammata ilaatigut Qaanaap avataaneersunik ilisimasalinnik ikiorteqarluni ingerlanneqarsinnaasunik. Ajornartorsiut qanoq annertutiginersoq misissorneqarsinnaavoq sunalu patsiaa-nersoq aamma paasiarneqarsinnaalluni, innuttaasut akuliutsinneqarsinnaassapput, aamma meeqqat, taamaalillunilu aaqqiissutissanik Qaanaamilu iliuuserineqarsinnaasunik pilersaarusernerit pisinnaassammata, aaqqiissuteqarnissamut tunngatillugu inuit imminnut ilisarinnaaniassammata.

Innersuussutinut allanut ilanngullugu, kommune kaammattorneqarpoq qulakkeeqqullugu inersimasut meeqqallu tatigisinnaasaannik saaffiginniffissaqartilernissaat, taamaalillunilu isumaqatiginninngit-toqartillugu akunnermiliuttoqarsinnaanngortitsisoqartillugu. Eqqarsaassersuutigineqarsinnaavoq Qaanaarmiunik assiginningsunik ukiulinnik isumaqatiginnittoqartillugu akuliutsinneqarsinnaasunik pikkorissaasoqarsinnaassanersoq, taamaalilluni aporaannerit annertusi-tinnagit aaqqiiffigineqarsinnaanngortillugit.

Ilaqutariinni persuttaasernerit inuiaqatigiinni tamani pisarpoq meeqqallu inuuniarneranut ineriartornissaanullu ajoqutaasinnaaqal-uni. Meeraq persuttaaffiusumi angerlarsimaffeqarsimasoq nammi-neq inersimasunngoruni persuttaasunngornissaminut persuttarne-qartarnissaminulluunniit qanittuararsuunngortarpoq, soorluttaaq meeraq kinguaassiutitigut innarliisumik pissusilersornissaminut taa-maalilluni qaninnerulersinnaasartoq.

Ullumikkut nalunngilarput ilaqutariinni persuttaaneq meeqqap na-juuffigiguniuk nammineq persuttarneqarnermisulli sakkortutigisu-mik ajoqusiisartoq. Persuttaanerit sugaluartaalluunniit tamarmik meeqqamut ajortumik kinguneqartitsisarput. Taamaattumik meeqqat angajoqqaallu ikiorneqartariaqarput peqqinnartumik kate-risimaarnissamut pilersitsisinnaalernissaannut persuttaanerillu misi-gisimasamik suliarinissaannut.

Meeqqanut persuttaanerit assigiinngitsorujussuupput ilaatigullu na-alliutsitsinerit assigiinngitsut ataatsimoorunneqartarput. Timikkut naalliutsitsinerusinnaapput, tarnikkut naalliutsitsinerusinnaapput imaluunniit kinguaassiutitigut naalliutsitsinerusinnaallutik.

Tarnikkut naalliutsitsinerit tassaasinnapput timikkut pillarneqarnis-samik siarasaarinerit, mattunneqarnerit imaluunniit nikanarsarne-qarnerit kanngutsatsinneqarnerilluunniit. Assersuutigalugu anga-joqqaat meerartik oqaluttuussinnaavaat naleqarnanilu kissaataan-ngitsoq¹.

- MIO'p innersuussutigaa, meeqqat sutigulluunniit naalliutsinne-qartartut kommunemi pisortanit ikiorneqarnissaat qulakkeerne-qassasut, pisariaqartitartik pisinnaatitaaffitsillu malillugu.
- MIO'p innersuussutigaa, kommune paasissutissiisasoq pinaveersaartitsinissarluni anguniarlugu tarnikkut timikkullu naalliutsitsinerimut tunngasunik suliaqassasoq.
- MIO'p innersuussutigaa, innuttaasut pisortallu ataatsimoorlutik eqqartussagaat tarnikkut timikkullu naalliutsitsisarneq sunaanersoq qanorlu pinaveersaartinneqarsinnaanersoq.
- MIO'p innersuussutigaa, sumiiffimmi suliniutissanut najoqqutas-siortoqassasoq tarnikkut naallitsitsinerit pimmatillinerimut tunngasinnaasartut pinaveersimatinneqarnissaat anguniarlugit.

¹ *Atuakkamiit: Det er min krop! Undervisningsmateriale til melletrinnet 4.-7. klasse/Uangaana timiga! Akullernut atuartsinerimi atortussat 4.-7. klassenut, MIO (2016).*

Tamakkiisumik/Nalinginnaasumik innersuussutit

Angalanermit nalunaarusiaq Qaanaami innuttaasunit MIO'miillu innersuussutinik imaqarpoq, Meeqqanullu Illersuisup tatiginnilluni naatsorsuutigaa kommunep pisortallu allat pineqartut siunnersuutaasunik eqqarsaatiginnikkumaartut. Meeqqat Illersuisuata nammineerluni nakkutigiumaarpaa meeqqat innuttaasullu atukkaminut tunngatillugu saqqummiunneqartunut tunngatillugu siunissami qanoq aqqusaagaqarnersut.

QAANAAMI NUKITTUFFIIT EQQUMAFFIGINEQARLIK

MIO'p innersuussutigaa Qaanaami nukittuffigineqartut eqqu-maffigineqarnissaat. Meeqqat Illersuisuata arlaleriarluni tusaavaa Qaanaami najugaqarluni nukittoqput annerit ilagigaat inuit inussiarner-suunerat, ikiuukkumatuunerat, asannittuunerat, qanilaartuunerat inoqatikuminaruunerallu. Naak atukkat taamaakkaluartut immi-nut ikiortoqartarpoq ataqatigiittoqarlunilu. MIO'p aamma naapippaa immi-nut paasininninnaaneq, pinngortitarlu pissutaalluni Qaanaar-miut nammineqqinnaaq pissuseqartuusut, inuunermit maniguut-stuullutillu tulluusimaartuupput. Naleqartitallu taakku nukittuujup-put, nammineersinnaassuseqarneq pinngortitamillu inuuniuteqarsin-naassuseqarneq. Qaanaarmiut ilaasa innersuussutigaat pikkoris-saanerit, iliusissat aalajangiinerillu Qaanaami ukiup ingerlarnganut tulluarneqartariaqartut. Ataqatigiinnersi pigiinnarsiuk, inunnut ataasiakkaanut tamanullu nukittutitsisinnaasuummat.

MEEQQANIK, INUUSUTTUNIK ILAQTARIINNILLU PEQATAA-TITSINEQ MEEQQALLU PISINNAATITAAFFII MALILLUGIT ATAATSIMORUSSAMIK PILERSAARUSIORNISSAQ

Meeqqani, inuusuttunik inersimasunillu oqaloqateqarnerit aallaavi-galugit Meeqqanut Illersuisoq naliliivoq, kommune **peqataatitsinis-samut periuseq** siuarsarniarlugu iluaqutaasussamik meeqqanik, inuusuttunik innuttaasunillu peqataatitsisumik suliaqartoqarsinnaa-soq. Arlaleriarluni oqaatigineqarpoq Ilulissanut ungasippallaarujus-suartoq; qinikkat ungasippallaarujussuarput arlallillu immiiniinna-gaallutik misigisimapput. Innuttaasut ilaat isumaqarput immikkoorti-taallutik aalajangigassanilu inuunerminnut ulluinnarnilu inuunermin-nut tunngasutigut peqataatinneqartatik. Meeqqat inersimasullu inuu-nerminni namminneq ilisimasaqarnerpaajupput iliuuseriniakkallu sumiiffimmut atassuserneqassappata iluatsissappatalu taava meeqqap inersimasullu misilittagai, isiginnittaa-sia kissaataalu aallaavi-gineqartariaqarput.

Meeqqat inersimasullu peqataatinneqarnissaat siuarsassagaanni naalagaaffiit peqataatitaqartut pingaaruteqartumik inissisimasuup-put, qulakkeerinnittussaappullu meeqqanut tunngatillugu tamat tusarniaaffigineqarnissaannut. **Naalagaaffiit peqataatitaqartut iliuusissatut pilersaarusiortariaqarput peqataatitsinissap qulakkeerneqarnissaa anguniarlugu, peqataatitsinerullu pi-nissaa ingerlalluarnissaa qulakkeerniarlugittaaq. Meeqqat Komité-ata innersuussutigaa ungasissumut isigisumik piler-saarusiortoqassasoq, meeqqanut tamanut tunngasumik pisinnaatitaaffiillu tamakkerlugit ilaatillugit.** Meeqqanut Komité-p innersuussutigaa nunap inoqqaavisa meeraanik angerlarsimaf-fittullu najugaanni pisortat suleqatiginnissasut taamaallutillu ineri-artortitsillutik, atuutsitsilerlutik aamma imarisanik, najoqqutassianik politikkinillu naliliinissaminut tunngatillugu Meeqqat Pisinnaatitaaf-fiinut tunngasut ilanngunneqarnissaat anguniarlugu.

AMMASUONEQ SIUARSARLUGU EQQARTUGASSANILU NALUNARTUNI EQQARTUISITSINEQ

Ammasuunissaq siuarsarneqartariaqarpoq eqqartugassanilu nalunartuni eqqartuisitsinissaq pingajuattut tunngavigineqassaaq. Qaanaaq sumiiffiit minnerit assigalugit inukitsunnguuvog kikkullu tamarmik immi-nut ilisarimapput. Siullertut pingaaruteqartuuvog qulequttat assigiinngitsut soorlu kinguaassuittitigut atornerluinerit, immi-nut toquttarnerit, tarnikkut timikkullu annersaanerit ammasu-mik eqqartorneqartarnissaasa anguniarneqarnissaat. Aammattaaq taamatulli pingaaruteqartuuvog periarfissarsiortoqarnissaa meeqqat inuusuttullu assersuutigalugu namminneq oqaatsitik atorlugit ki-naassusertik isertuullugu oqarasuaatikku akeqanngitsumik ikior-serneqarsinnaanissaat.

PISORTAQARFIIT INNUTTAASULLU AKORNGANNI SULEQATIGIINNEQ PITSANNGORSARNEQARLI

Sisamaattut **pisortaqarfiit akornganni suleqatigiinnerulernis-saq anguniarlugu suliniuteqarnissaq**, imaappoq politiit, peqqin-nissaqarfik, inunnik isumaginittuqarfik atuarfillu akunnerminni su-leqatigiittariaqarput. Qaanaami pisortat kisimik eqqarsaatiginagit, aammali Ilulissani pisortaqarfiit eqqarsaatigalugit. Taamaaliorto-qartariaqarpoq pisortaqarfiit akornganni meeraq annaaneqanngin-niassamat, meeqqap pisariaqartitaasa suleqatigiissutigine-qannginnerat pissutigalugu.

